

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक

आनन्द भूमि

२०६८ होली पुन्हि-फागु पूर्णिमा वर्ष ३९
बु.सं. २५५५

अंक ११
ने.सं. ११३२

The Ananda Bhoomi (Year 39, Vol. 11)
A Buddhist Monthly : February/March 2012

प्रमुख सल्लाहकारः

भिक्षुमैत्री महास्थविर -dW0If, cf=s'=lj= ;+:yF_

सल्लाहकारः भिक्षु धर्ममूर्ति -;lrj, cf=s'=lj=_

व्यवस्थापक : भिक्षु अस्सजि, आनन्द कुटी विहार, ४२७१४२०

व्यवस्थापन सहयोगी : भिक्षु सरणंकर

वितरण तथा अर्थ : भिक्षु पियदस्सी

वितरण सहयोगी : विवेक महर्जन

लेखा व्यवस्थापनः सुरेश महर्जन, :j0De"

आवरण डिजाइन/भित्री सेटिङ्ग : विनोद महर्जन

कम्प्युटर सज्जा : राजकुमार छुका, छवप

सम्पादन सहयोगी

भिक्षु वजिरजाण, बुद्धविहार भृकुटीमण्डप

सम्पादक/प्रकाशन संयोजकः

कोण्डन्य

बुद्धविहार भृकुटीमण्डप, ४२२६७०२

वितरणार्थ सहयोगीहरूः

बुद्धजयन्ती समारोह समिति (श्रीघ-), शाक्य वाच शप-बनेपा, अ. इन्द्रावती, सुश्री वीणा कंसाकार, सुश्री शकुन्तला प्रधान, श्रीमती केशरी वजाचार्य, सुवर्णमुनि शाक्य (भैरहवा), नरेश वजाचार्य (बुटवल), विद्यादेवी शाक्य (बुटवल), याम शाक्य (वेनी), सर्जु वजाचार्य, देवेन्द्र शाक्य (पाल्पा), उत्तमान बुद्धाचार्य (पोखरा), कृष्णप्रसाद शाक्य (बाग्लुङ्ग), विजय गुरुङ्ग (लमजुङ्ग) ।

d'b|0fM

आईडियल प्रिन्टिङ्ग प्रेस, ग्वार्को, ललितपुर, फोन: २१२०२३५

k|sfzAM

आनन्दकुटी विहार

आनन्द कुटी विहार, स्वयम्भू, फोन: ४२७१४२०

का.जि.द.नं. ३४/०३४/०३५/म.क्षे.हु.नि.द.नं. ७/०६१/६२

बुद्धवचनमृत

अप्पमादो अमतपदं, पमादो मच्चुनो पदं ।

अप्पमत्ता न मीयन्ति, ये पमत्ता यथामता ॥

अर्थात् : बेहोश नभईकन वस्नु अमृत समान निर्वाण तिर लाग्नु हो । बेहोश भई वस्नु मृत्यु समान हो । प्रमादीहरू मृत्यु भएसरी अप्रमादीहरू मृत्यु हुँदैनन् ।

a|x|zch';] Rjgu' d|t;dfgu' lgrf(Ofc) jgu' M. a|x|zh'ofRjgu' d|t'ofRk' M. k|dfk+d|t' h'y]+d|dfk+d|t' h'0d' .

Heedfulness is the path to the deathless, heedlessness is the path to death. The heedful do not die, the heedless are like into the dead. - धम्मपद २१

सम्पर्क कार्यालय

आनन्द भूमि

आनन्द कुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं ।

फोन: ४२७१४२०

E-mail : anandakutivihar@gmail.com
gkondanya@gmail.com, kondanya@soon.com
anandakutivihar@ntc.net.np

Website: anandakutivihar.com.np

www.anandabhoomi.com

वार्षिक रू. १५०/-

एकप्रति रू. २०/-

वार्षिक ग्राहक बनी सहयोग गरौं ।

एक अपूरणीय क्षति

प्राकृतिक स्वभाव धर्म, अकाट्य नियमलाई आखिर सबैले धारण गर्नुपर्ने हुन्छ । यसबाट कोही कसै अलग रहन सक्दैन, यो यथार्थता हो । यसैलाई पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनका एक मुर्धन्य ऐतिहासिक व्यक्तित्व एवं नेपालका एकमात्र त्रिपिटकाचार्य संघउपनायक भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरले फागुन १४ गते दिउँसो १:०५ बजे आफ्नो भौतिक देहलाई त्याग्नु भयो । उहाँको अवसानले बौद्ध जगतमा अपूरणीय क्षतिको महशुस भएको छ । प्रेरणाका स्रोत, करुणाका प्रतिमूर्ति, सरल स्वभावका महास्थविर भन्तेको पार्थिव शरीरलाई फागुन १६ गते आनन्दकुटी विहारसँगै प्रव्रजित दीपमा विधिवत रूपमा दाहसंस्कार गरियो । यसको लगत्तै ऐतिहासिक भिक्षु कुमार काश्यपको एक अध्याय समाप्त भएको छ ।

बुद्ध-भूमि नेपालमा स्थविरवाद बुद्धशासनको पुनर्जागरण कालको इतिहास आज नेपाली जनमानसका अलावा बौद्ध-जगतसामू नै आफ्नो प्रभाव संचार गर्दै बामे सरिरहेको छ । नेपालमा राणाशासनको अन्त्यतासँगै प्रजातन्त्रको उदयसँगै बुद्धधर्म, बौद्ध-दर्शन र सम्यता एवं भाषा-साहित्यलाई समेट्ने अभिप्रायले जुन तवरले सुनौला अध्याय थप्न अगाडि बढेका थिए, आज ती संघर्षका दिनहरू इतिहासमा परिणत हुँदैछन् । नेपालमा पुनर्जागरित स्थविरवाद बुद्धशासनको सवालमा दिवंगत श्रद्धेय भिक्षुहरू महाप्रज्ञा, प्रज्ञानन्द, धर्मा लोक तथा अमृतानन्द जस्ताको व्यक्तित्व, कृतित्व एवं योगदान अग्रपंक्तिमै रहिरहने कुरालाई स्मरण गर्नु पर्छ । पहिलो पुस्ताका अग्रगण्य व्यक्तित्ववान भिक्षुहरूको अथक प्रयासपश्चात् त्यसताका नेपाली बौद्धहरूका बीच प्रव्रजित भिक्षु/श्रामणेर भई बुद्धशासनमा समर्पित बनी अगाडि बढ्ने जुन साहसिक कदमहरू देखिए, त्यसले पुनर्जागरण इतिहासलाई उर्जा थप्दै जाने कार्य गरेको थियो ।

स्थविरवाद बुद्धशासनमा दोश्रो पुस्ताको अभिभारा वहन गर्ने सशक्त व्यक्तित्ववान भिक्षुहरू मध्ये आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको व्यक्तित्व, कृतित्व तथा योगदान आज एउटा इतिहासमा परिणत भएको छ । जतिबेला प्रकाशन स्वतन्त्रता, वाक स्वतन्त्रता, धार्मिक स्वतन्त्रता, राजनैतिक स्वतन्त्रतामा ताला लगाइएको थियो, त्यतिबेला उहाँले धर्म, समाज र भाषा-साहित्यका लागि जुन साहसिक यात्रा थालनी गर्नुभयो, त्यसलाई आज हामीले धार्मिक गर्वसाथ स्मरण गर्नुपर्छ ।

वि.सं. १९८३ मा तानसेन-पाल्पामा जन्मेका आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरले श्रीलंकामा बुद्धधर्मको अध्ययन गरी ऋण्डै पाँच दशकदेखि धार्मिक, सामाजिक, शैक्षिक, भाषिक एवं साहित्यिक आदि क्षेत्रहरूमा ठूलो योगदान पुऱ्याउनुभएको छ

। संघ महानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरका शिष्य आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको जीवनी पक्ष वस्तुतः सफलताकै रूपमा भोलिको इतिहासमा कोरिने सुनिश्चित छ । आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप २००१ श्रावण १५ का दिन श्री ३ जुद्ध शम्शेरद्वारा नयाँ धर्म-प्रचार गर्न नपाइने भनी आठजना भिक्षु/श्रामणेरहरूलाई हुकुमी आदेशबाट देश निकालामा पर्नु हुनेमध्ये एक ऐतिहासिक श्रामणेर कुमार, श्रीलंकाबाट त्रिपिटक उपाधि प्राप्त गर्नुहुने हालसम्म एक मात्र नेपाली भिक्षु, सहनशील-करुणाका धनी आचार्य भिक्षु अमृतानन्दद्वारा संकलित, रचित, अनुवादित बुद्धकालीन ग्रन्थमालामा अहं भूमिका निभाउने व्यक्तित्व, पालि गाथालाई आकर्षक लयमा वाचन गर्ने एवं कुशल प्रवचकको रूपमा चिनिनु हुन्थ्यो । आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको बुद्धशासनिक योगदानलाई कदर गरी म्यानमार सरकारबाट "अगमहासद्धम्मजोतिकधज", श्रीलंकाबाट त्रिपिटकाचार्य उपाधि तथा विद्यालंकार पद्मभूषण, भारतबाट "महासद्धम्म परियत्ति प्रदीप" तथा धेरै राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय उपाधि तथा विभूषणबाट विभूषित आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर 'आनन्द भूमि' पत्रिकाका प्रधान सम्पादक हुनुहुन्थ्यो ।

समाज र राष्ट्रका लागि महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने यस्ता महान् व्यक्तित्वहरूको आगमन विरलै मात्रामा हुन्छ र उनीहरू समाज र राष्ट्रका अमूल्य नीधि, बहुमूल्य सम्पत्ति हुन् । कुमार भन्ते पनि बौद्ध जगत अनि राष्ट्रकै निमित्त अमूल्य नीधि हुनुहुन्थ्यो । फेरी उहाँजस्ता व्यक्तित्वको आगमन सबैको लागि प्रतिष्ठा एवं धर्मगौरवको विषय हुन्छ । जे होस् कुमार भन्ते, एउटा आस्थाको केन्द्र, धार्मिक धरोहरको अवसान वास्तवमा थेरवाद बुद्धशासनको लागि अपूरणीय क्षति हो ।

कुमार भन्तेको विरासतपछि सम्बद्ध विहार, संघ-संस्था, धार्मिक परिषदले आफ्नो काँधमा ठूलो जिम्मेवारी थपिएको महशुस गरी अगाडि बढ्नु उहाँप्रति सदगतिसहित निर्वाण कामना गर्नु तथा श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्नुको सार्थकता रहन्छ । "यता हेर, उता हेर आफ्नो अनुहार आफैले हेर" भन्ने उखानलाई आत्मसात गर्न सकिएन भने कुमार भन्तेको विरासतपछि सम्बन्धित क्षेत्रमा अभाव खट्किने-संकट आउन सक्ने संभावनालाई नकार्न सकिन्न । यसर्थमा त्रिपिटकाचार्य ऐतिहासिक भिक्षु कुमारकाश्यप महास्थविरको बुद्धशासनिक योगदानको संस्मरण सँगसँगै सम्बन्धित सबै सबैले जिम्मेवारीको बोध गर्नु समयोचित देखिन्छ ।

"अनिच्चावत संखारा, उप्पादवय धम्मिनो ।"

विषय-सूचि

क्र.सं.	विषय	लेखक	पृष्ठ
१.	मृत्यु हुनु स्वभाव धर्म हो	भिक्षु अश्वघोष महास्थविर	५
२.	त्रिपिटकाचार्य कुमार भन्तेको संक्षिप्त चिनारी	कोण्डन्य	७
३.	आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको सदृच्छा पत्र		११
४.	कुमार भन्ते ! ... अन्तिम स्मरण	ज्ञानकाजी शाक्य	
५.	आस्थाको दीयो निभ्दा	वजिर	१४
६.	नेपालमा प्रव्रजित व्यक्तिहरू नहुँदो हो त ?	प्राज्ञ रीना तुलाधर	१६
७.	अनन्त यात्री कुमार भन्तेलाई आर्य-प्रार्थना !	कोण्डन्य	१८
८.	Tribute to the Most Venerable Kumara...	Dr. Sumon Kamal Tuladhar	२१
९.	Kumara Bhante - a Symbol of ...	Prof. Dr. Ganesh B. Mali	२२
१०.	आचार्य कुमार काश्यपप्रति भोगु श्रद्धा	सन्ध्याटाइम्स	२५
११.	भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरया लुमन्ति	रत्न सुन्दर शाक्य	२६
१२.	जिमि योम्ह भन्ते बा !	हरिमान दिवाकर	२८
१३.	त्रिपिटकाचार्य कुमार भन्ते मन्त !	दुण्डबहादुर वज्राचार्य	२९
१४.	हेतुप्रत्यय आधारबाट अनात्मा बोध	लोकबहादुर शाक्य	३१
१५.	बौद्ध गतिविधि		३५

अनित्यस्मरण-सभाया ब्वना-पौ

अनित्यस्मरण-सभाया ब्वना-पौ

पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनया छम्ह ऐतिहासिक भिक्षु, नेपालय् थौतक छम्हयां छम्हजक त्रिपिटकाचार्य, अखिल नेपाल भिक्षु महासंघया निवर्तमान अध्यक्ष, आनन्द कुटी विहारया प्रमुख ८५ वर्षीय दिवंगत (२०६८ फागुन १४) नेपाःया पूज्यपाद संघउपनायक आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरयागु बुद्धशासनिक योगदान लुमकुसे वसपोलयात सुगतिसहित निर्वाण कामना यासे जुइगु अनित्यस्मरण-सभाय् छलपोल/छिस्करयात धर्मसवेगपूर्वक ब्वनागु जुल ।

प्रार्थी

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ व

आनन्द कुटी विहार परिवार

स्वयम्भू, यँ ।

दि - २०६८ फागुन २७, शनिवार
थाय् - आनन्द कुटी विहार, स्वयम्भू
ई - न्हिसिया १२:३० निसैं २:३० तक

स्वापु - ९८४९२७७८६०, ४२७९४२०

ज्याइत:

१२:३० - आसन ग्रहण, १२:३५ - शीलप्रार्थना, १२:४० - धर्मसवेगपूर्ण-लसकुस, १२:४५ - अनित्य-स्मरण व स्वाँ-देछा (पुष्पार्पण)
१२:५० - धर्मसवेग-पौ वाचन, १:०५ - संक्षिप्त म्हसीका, १:२० - न्वच, २:२० - साधुवाद, २:३० - चियापान

“सुखा सङ्गस्स सामग्गी”

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ (ALL NEPAL BHIKKHU ASSOCIATION)

(Estd.1950 AD / स्था : वि.सं : २००७)

दिहि : १६/११/०६८

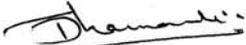
शोक वक्तव्य

नेपालका एकमात्र त्रिपिटकाचार्य, राणा शासनकालमा देश निकालामा पर्नु भएका अखिल नेपाल भिक्षुमहासंघबाट उपसंघनायक पदवीले विभूषित, विद्यालंकार कलेज श्रीलंकाबाट पद्मभूषण पदवीले पनि विभूषित आनन्दकुटी विहारका निवर्तमान प्रमुख एवं अखिल नेपाल भिक्षुमहासंघका निवर्तमान अध्यक्ष दीवंगत श्रद्धेय भिक्षु कुमारकाश्यप महास्थविर भन्तेको दुःखद निधनले नेपालमा पुर्नजागरित थेरवाद बुद्धशासनको अपूरणीय क्षति पुगेको छ भन्नुमा अत्युक्ति नहोला ।

उहाँले थेरवाद बुद्धशासनमा नेपालमा उत्थान र प्रवर्धनको लागि पुऱ्याउनु भएको योगदानमा अतुलनीय हानी भएको छ भन्नुमा पनि अत्युक्ति नहोला ।

जे होस् प्रकृतिको नियम, विधिको विधान यस्तै हो । जो कोहि पनि त्यस मार्गमा जानु नै छ जुन मार्गमा वहाँ जानु भयो । अतः वहाँको कर्म बौद्ध जगतको लागि ठूलो क्षति हो । जुन तथ्यलाई आत्मसाथ गरी धर्म संवेगी भई हामी वहाँको सद्गति सहित निर्वाणको कामना गरौ ।

भवतु सब्ब मंगलं ।

भिक्षु धर्ममूर्ति,
सचिव : अ.ने.भि.महासंघ

प्रधान कार्यालय / Central Office

विश्व शान्ति विहार, मीन भवन, नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं, नेपाल । फोन : ४६२२९८४ फ्याक्स : ४६२२२५०
Vishwa Shanti Vihar, Min Bhawan, New Baneswar, P O Box No.3007, Kathmandu, Nepal.
Tel: +977-1-4622984, Fax:+977-1-4622250, Email:anbanepal@gmail.com

मृत्यु हुनु स्वभाव धर्म हो

भिक्षु अश्वघोष महास्थविर

भगवान् बुद्धले भन्नुभएको थियो- अरु सबै अनित्य छ तर मृत्यु हुनु एउटा चाहि नित्य हो । मानिसले जन्मेर संगै लिएर आएका तीन कुरा छन्- बुढाबुढी हुनु, रोगी हुनु र मृत्यु हुनु । यी तीन घटना हुनु प्रकृतिको नियम हो । आजको वैज्ञानिक युगमा जति उन्नति भए पनि उपरोक्त तीन प्राकृतिक नियमलाई रोक्न सक्तैन । त्यही प्रकृतिको नियम अनुसार भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर पनि बुढो हुनुभयो, रोगी हुनुभयो र मृत्यु हुनुभयो । जन्म हुँदाखेरि उहाँले कसैलाई भन्नुभएको थिएन, कहाँबाट आएको र जाँदाखेरि पनि कसैलाई भन्नुभएको छैन कहाँ जान्छु भनेर । सुटुक्क जानुभयो । धर्म शास्त्रअनुसार जुन व्यक्तिले निःस्वार्थ भावले धर्मप्रचार गर्छ, ऊ अवश्य सुगतिमा जान्छ । उहाँले ६० वर्षभन्दा बढी धर्मप्रचार गर्नुभयो ।

हामी दुबै ८५ वर्ष पुगेका हौं । म जेष्ठमा जन्मेको उहाँ श्रावणमा । म उहाँभन्दा दुइ महिना जेठो तर उहाँ मभन्दा तीन वर्षपहिले श्रावणमा हुनुभएकोले उहाँ मभन्दा जेठो हुनुहुन्थ्यो । तर म भन्ते भएर उपसम्पन्न भएको उहाँभन्दा तीन वर्षपहिले भएकोले म जेठो हुन पुगें । त्यसैले म संघनायक हुन पुगें, मेरो साथी संघउपनायक भयो ।

यस अर्थले म खुशी छु, तर मभन्दा पहिले नै

उहाँले यो संसार त्यागेर सुटुक्क जानुभयो । त्यसैले म सान्हे दुःखी छु । थेरवाद धर्मको एउटा बत्ती निभ्यो ।

एकजना पुरानो उपासकले भनेको थियो कि- नेपालमा थेरवाद प्रचारक भिक्षुहरूले गर्दा नेपालमा बुद्ध जन्म भएको र बुद्धधर्मको ज्ञान सुन्न पायौं र हामी बोध भयौं । दुःखको कुरा वरिष्ठ भिक्षुहरू धमाधम निधन हुँदै गए । पुराना उपासकहरू पनि यो संसार त्यागेर गए । मलाई पीर छ नेपालको थेरवाद धर्मको भविष्य के हुने हो ?

मैले भने- 'युवा भिक्षुहरूको संख्या कम छैन, धन्दा मान्नु पर्दैन । सानुरत्न स्थापितपछि अरु श्रद्धावान उपासकहरू- द्रव्यमानसिं तुलाधर, पंचवीरसिं तुलाधर, मोतिलाल शिल्पकार जस्ता दाताहरूको उदय भएको छ । अनि त्यो उपासकले भन्यो- श्रद्धेय महाप्रजा, प्रज्ञानन्द, शाक्यानन्द, अनिरुद्ध, अमृतानन्द, सुबोधानन्द, बुद्धघोष महास्थविरहरूको व्यक्तित्व अर्कै खालको छ । कुमार भन्ते पनि निधन हुनुभयो । उहाँहरूको राम्रो स्वभाव र उपदेशद्वारा हामी पुराना उपासकहरू बोध भएका हौं । उहाँहरूको शान्त, संयम स्वभाव अर्कै छ । हालका युवा भिक्षु वर्गको रहनसहन, स्वभाव अर्कै छ । त्यसैले भविष्य के हुने हो पीर लाग्छ ।

यस अङ्क

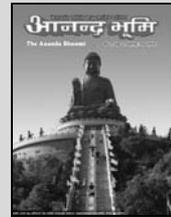

आनन्दभूमि

पढौं पढाऔं, समयमै वार्षिक ग्राहक बनौं

आनन्द कुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं, फोन: ४२७१४२०
E-mail : anandakutivihar@gmail.com, anandakutivihar@ntc.net.np
gkondanya@gmail.com, kondanya@soon.com

गताङ्कमा

भिक्षु कुमार काश्यप एक वर्षभन्दा बढी बिरामी हुनुभयो । उहाँलाई भिक्षु कोण्डन्यले कृतज्ञगुण सम्प्री बुद्ध विहारमा राखी सेवा गर्नुभयो धेरैपल्ट अस्पतालमा भर्ना गरी सेवा गर्नुभयो । तर प्रकृतिको नियमअनुसार भिक्षु कुमार काश्यप फागुन १४ गते निधन हुनुभयो । कोण्डन्यले सेवा

गरेकोले बढी बाँच्नुभयो । भिक्षु कोण्डन्यले सही धर्म सम्फेर कुमार काश्यप महास्थविरको सेवा गरेर कर्तव्य पूरा गर्नुभयो । यस पुण्यद्वारा कोण्डन्यको दीर्घायुको साथै निरोगी होस् भनी कामना गर्दछु ।

भिक्षु कुमार काश्यप अस्पतालमा हुँदा मैले भन्ने गर्दथे- अब धेरै पीर लिनु हुँदैन । भिक्षु भएर धेरै धर्मप्रचार गरिसकेको सम्भिरहेन । यसले मन आनन्द हुन्छ । म पनि आफूले धर्मप्रचार गरिरहेको सम्भिरहन्छु अनि मनमा आनन्द महशुस हुन्छ । धर्मले रक्षा गर्छ । उहाँले भन्नुभयो-अब धेरै दिन बाँच्दैन । यसरी मर्नुपर्छ भन्ने सम्फँदै उहाँ दिवंगत हुनुभयो । थेरवाद धर्मको एउटा उज्ज्वल दीप निभ्यो । अर्को शब्दमा भन्ने हो भने थेरवाद शासनको एउटा स्तम्भ ढल्यो ।

अनिच्चावत संखारा !

त्रिपिटकाचार्य कुमार भन्ते !

यहाँको बुद्धशासनिक अनुपम

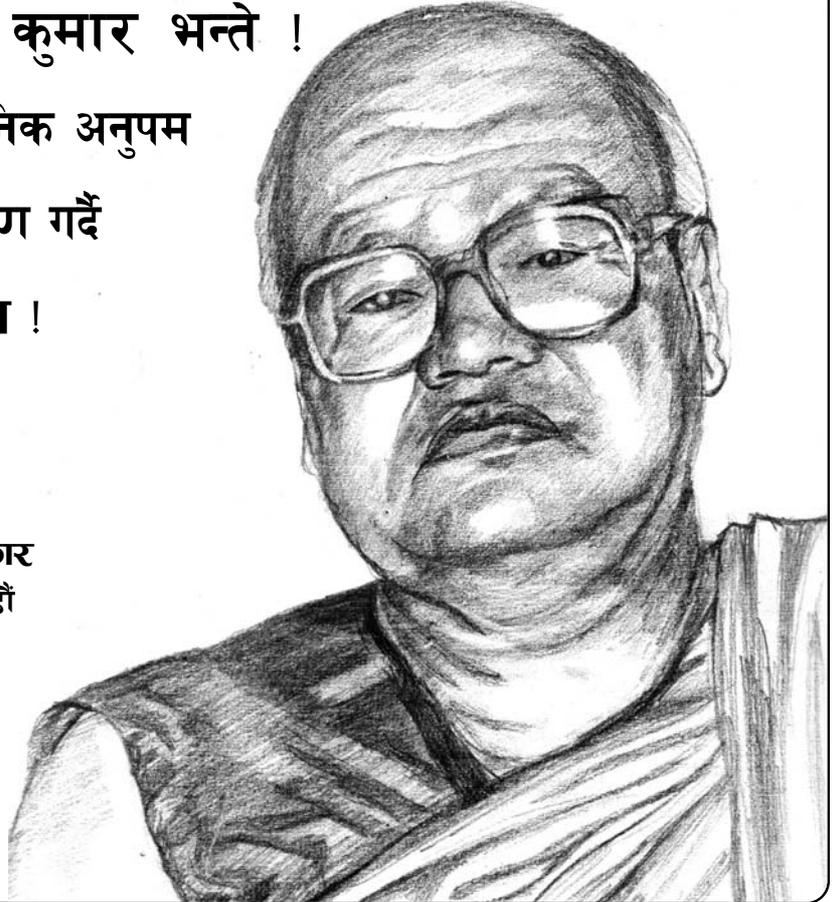
योगदानको स्मरण गर्दै

निर्वाण कामना !

प्रार्थी

घनश्याम राजकर्णिकार

कमलपोखरी, काठमाडौं

त्रिपिटकाचार्य कुमार भन्तेको संक्षिप्त चिनारी

✍ कोण्डन्य

बुद्धजन्मभूमि नेपाल राष्ट्रमा जहाँनिया राणाशासनको अन्त्यतासँगै स्थविरवाद बुद्धधर्मको पुनर्जागरण जगमगाएको थियो। वि.सं. १९७५ (सन् १९२८) मा नेपालकै इतिहासमा पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धधर्ममा पहिलो प्रव्रजित-श्रमणका रूपमा भिक्षु महाप्रज्ञाको

उ. चन्द्रमणि, प्रज्ञानन्द, अमृतानन्द

उद्भवसँगै वि.सं. १९७८ (सन् १९३०) भिक्षु प्रज्ञानन्द (कर्मशील) को उदय भयो। दुबैजनाले भारतको कुशीनगरमा म्यान्मारका श्रद्धेय ऊ. चन्द्रमणि महास्थविरको उपाध्यायत्वमा श्रामणेर-दीक्षा प्राप्त गरेका थिए। राणाशासनको अन्त्यता अनि प्रजातन्त्रको उदयसँगै धर्म, भाषा, समाज, राजनीति, शिक्षा आदि क्षेत्रमा आमूल परिवर्तनका लागि ठूल-ठूला अभ्यास जारी रहे। त्यतिबेला

श्रामणेर कुमार

बुद्धधर्मको जागरणमूलक प्रचार एवं नेपाल भाषाको प्रचारमा लाग्नेहरू समेत देश निकालामा परे, जेल जीवनजस्तो कष्टकर जीवन यापन गर्नुपरेको थियो। तत्कालीन श्री ३ जुद्ध शम्शेर महाराजले वि.सं. २००१ श्रावण १५ गतेका दिन ८ जना नेपाली भिक्षु-श्रामणेरहरूलाई स्वदेशबाट निकाला गरेको

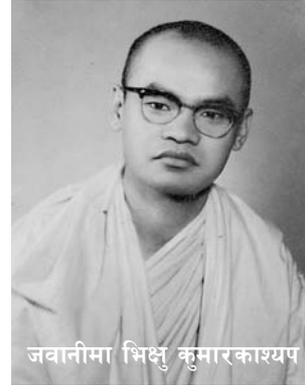
कलंकित इतिहास जीवित नै छ। क्रूरतम अमानवीय देशनिकालाको त्यो कालो दिवसले बुद्धधर्म र नेपालभाषाभाषेलीहरूमा भन्नु उर्जा प्रदान गरेभैं भयो। त्यसका विरुद्ध विभिन्न अभियानकै लागि वि.सं.

माता मुदिता

२००१ कार्तिक १५ गतेका दिन सारनाथमा “धर्मोदय सभा”को गठन भयो। सारनाथबाटै प्रकाशित हुने “धर्मदूत” ले भिक्षुहरूको स्वदेश आगमनार्थ ठूलो सहयोगी भूमिका निभाउन प्रयास जारी राख्यो। पछि “धर्मोदय” प्रकाशनद्वारा बुद्धधर्म र नेपालभाषा दुबैलाई सँगसँगै अगाडि बढाउने कार्य भयो। नेपाली भिक्षु अमृतानन्दको सक्रियता एवं श्रीलंकाली शुभेच्छुक शिष्टमण्डलको पहलमा निष्काशित भिक्षुहरूलाई स्वदेश आगमनका लागि श्री ३ पद्मशम्शेर घोषणा गर्न बाध्य भए।

भिक्षु महाप्रज्ञा तथा भिक्षु प्रज्ञानन्दपछि क्रमशः भिक्षुहरू शाक्यानन्द, धर्माशोक, अनिरुद्ध, अमृतानन्द, सुबोधानन्द, बुद्धघोषको उदयसँगै बुद्धशासनिक चर्चाहरू थपिंदै गएको अविस्मरणीय योगदानलाई

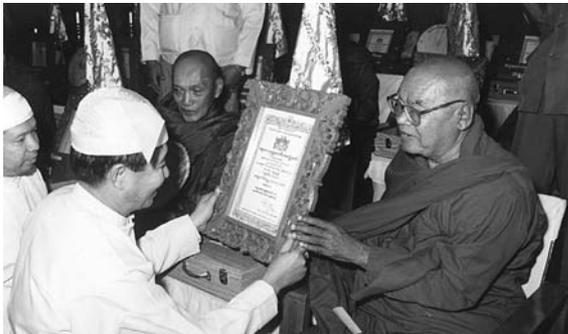
जवानीमा भिक्षु कुमारकाश्यप

विरसन सकिने छैन भने उहाँहरू नै नेपालको थेरवाद बुद्धशासनमा अग्रगण्य व्यक्तित्व थिए। उहाँहरूको आगमनपछि वि.सं. २००१ मा धर्मोदयको स्थापना, २००८ सालमा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको स्थापना, २०१३ सालमा चतुर्थ विश्व बौद्ध सम्मेलनार्थ मार्ग खुल्दैगए। विस्तारै विहारहरू पनि थपिंदै गए र भिक्षुसंघले विनयसम्मतिको आधारमा नेपाल राष्ट्रव्यापी स्थविरवाद बुद्धशासनका नायकका रूपमा पूज्यपाद संघमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरलाई पहिलो संघमहानायकका रूपमा स्थापित गरेपछि क्रमशः द्वितीय संघनायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविर, तृतीय संघनायक भिक्षु अनिरुद्ध

विद्यालंकारपद्मभूषण प्राप्ति, सन् २०००

महास्थविर, चौथो संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर, पांचौं संघनायक बुद्धघोष महास्थविरलाई पदासीन गरिएको थियो । नेपाली भिक्षु महासंघका सदस्यहरुले संघसम्मतिसहित ज्ञप्तिकर्मद्वारा एक धार्मिक विधि “संघनायकोपतिट्ठापन” विधिपूर्वक वि. सं. २०६८ आश्विन १४ गते शनिवारका दिन नेपालका छैठौं पूज्यपाद संघनायक भनी भिक्षु अश्वघोष महास्थविरलाई पदस्थापन गरेकै दिन आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरलाई पूज्यपाद संघउपनायक पदमा पदस्थापन गरेको थियो । आनन्दकुटी विहारका प्रमुख एवं अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका निवर्तमान अध्यक्ष ८५ वर्षीय संघउपनायक कुमार काश्यप भन्ते विगत डेढवर्षदेखि मृगौलाको विरामी भई नियमित स्वास्थ्य उपचार तथा स्याहार सम्भारको क्रममा बुद्धविहार भृकुटीमण्डपमा बस्नुभएको थियो । यसैबीच २०६८ फागुन १४ गते दिउँसो १:०५ बजे संघउपनायक आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको देहअवसान भयो । राणा शासकले नेपाली भिक्षु-श्रामणेर गरी ८ जनालाई २००१ श्रावण १५ का दिन देश निकाला गरेको

अगममहासद्धम्मज्योतिकधज उपाधि प्राप्ति, २०००

कलंकित इतिहासमध्ये प्रव्रजित एक जीवित इतिहास आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको इहलौकिक जीवन यात्रा समाप्त भएपनि उहाँको बुद्धशासनिक योगदान सदापर्यन्त अविस्मरणीय भइरहने छ ।

पाल्पा-तानसेन निवासी सन्तमान शाक्य र तेजलक्ष्मी शाक्य (पछि अनागारिका मुदिता) को कोखबाट वि.सं. १९८३ मा जन्मिएका अष्टमान शाक्यले वाल्यकालमै पिताको दुःखद् मृत्युपछि, आमाको छत्र-छायाँमा जीवन गुजार्नुपर्थ्यो । एक्लो छोरो अष्टमान १४ वर्षको हुँदा

आफन्तहरूसँग तानसेनमा

श्रामणेर सुमंगल (अन्धो) को प्रभावबाट श्रामणेर प्रव्रज्या हुने कल्पना बुनेका थिए । दुई वर्षपछि तत्कालीन भिक्षु कर्मशील अर्थात् भिक्षु प्रज्ञानन्दसँग सम्पर्क भएपछि वि.सं. १९९९ मा भारतको कुशीनगरमा ऊ. चन्द्रमणि महास्थविरको उपाध्यायत्व एवं भिक्षु प्रज्ञानन्दको आचार्यत्वमा अष्टमान ‘श्रामणेर कुमार’ नामले श्रामणेर दीक्षित हुनुभयो । श्रामणेर प्रव्रज्यापछि नेपाल फर्की किण्डोल विहारमा बस्नुभयो । “त्यतिबेला भिक्षाटन जाँदा घण्टौं हिँड्दा पनि एकमाना चामल, एक रूपियाँ पैसा प्राप्त गर्न गाह्रो हुन्थ्यो, तर अहिले समयले कोल्टो फेरिसकेको छ” भनी उहाँ भन्ने गर्नुहुन्थ्यो । देशनिकालाको समयमा सबैलाई लाइन राखी सिंहदरवारमा जुद्ध शम्शेर महाराजाले डरलाग्दो स्वरमा गर्जेको र निकाला आदेशको लगत्तै श्रद्धालु उपासकहरू थानकोटसम्म पुर्‍याउन आएका हृदयविदारक कारुणिक दृश्य खूब याद गर्नुहुन्थ्यो उहाँ । निश्काषित भिक्षु-श्रामणेरहरू सारनाथमा पुग्दाको त्यो

समय, जतिबेला श्रीलंकाली भिक्षुहरू भ्रमणार्थ त्यहाँ आइपुगेका थिए र उनीहरूसँगै श्रामणेर कुमार बुद्धधर्म अध्ययनार्थ श्रीलंका प्रस्थान गरे ।

पछि २००८ सालमा नेपालमा सारिपुत्र र मौद्गल्यायनको अस्थिधातु राजकीय सम्मानका साथ पदार्पण गराई विविध कार्यक्रमहरू भइरहेकै समयमा आनन्दकुटी विहारमा नवनिर्मित भिक्षु सीमागृहमा श्रामणेर कुमार र श्रामणेर विमलानन्दले उपसम्पदा-दीक्षा प्राप्त गरी पूर्णरूपमा भिक्षु भए । बर्मेली भिक्षु उ. कोविद महास्थविरको उपाध्ययत्वमा उपसम्पदा प्राप्तपछि श्रामणेर कुमार भिक्षु कुमार काश्यप हुनुभयो । यसपछि भिक्षु कुमार काश्यप पुनः श्रीलंका जानुभयो । विद्यालंकार परिवेणबाटै उहाँले 'त्रिपिटकाचार्य' उपाधि परीक्षा उत्तीर्ण गर्नुभयो । उहाँ नेपालकै पहिलो र हालसम्म एकलो 'त्रिपिटकाचार्य भिक्षु' को रूपमा सु-परिचित हुनुहुन्छ ।

भिक्षु कुमार काश्यपले श्रीलंकामा बुद्धधर्मको अध्ययन मात्र होइन अध्यापन कार्यमा पनि लाग्नुभयो ।

देशपालन अर्थात् श्रीलंकाली भिक्षुहरूको राजनीतिक क्रियाकलापमा समेत उहाँले संलग्नता देखाई चर्को भाषण गरेको समेत उहाँ खूब सम्झनुहुन्थ्यो । श्रीलंकाबाट फर्केर भारतको सारनाथमा भिक्षु जगदिश काश्यपको नेतृत्वमा देवनागरी पालि प्रकाशन समितिमा पनि काम गर्नुभयो । त्यसपछि नेपाल फर्किनुभई आनन्दकुटी विहारमा बस्नुभयो । आनन्दकुटी विहारमा बसी उहाँले आचार्य डा. भिक्षु अमृतानन्दद्वारा संग्रहित बुद्धकालीन ग्रन्थमालामा प्रकाशनमा ठूलो धार्मिक श्रम पुऱ्याउनुभयो । उहाँ आफैले पनि आलवक सूत्र, गृह-प्रतिपत्ति, बुद्धधर्म व संघ, गौतम बुद्धको अर्थनीति, गृहस्थ-धर्म तथा दशपारमिता पुस्तक

आनन्दकुटी

रचना गर्नुभएको थियो । नेपाली र नेपाल-भाषामा प्रकाशित भैसकेको दशपारमिता ग्रन्थ निकै नै ख्याति प्राप्त पुस्तक मानिन्छ ।

भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरले आनन्दकुटी विद्यापीठमा सुपरिवेक्षक रूपमा अध्यापन पनि गर्नुभएको थियो । दिवंगत संघनायक भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरपछि आनन्दकुटी विहारका प्रमुख एवं आनन्दकुटी विहार गुठीका अध्यक्ष हुनुभएका कुमार भन्तेले उहिले लुम्बिनी सहयोग समितिको अध्यक्ष भएर पनि कार्य अनुभव गर्नुभएको थियो । नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका आनन्द-भूमिका प्रधान-सम्पादक समेत भई धेरै वर्ष अनुभव बटुल्नुहुने उहाँ भन्तेले अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको गरिमामय अध्यक्ष पद दुईपटक सम्हाल्नुभएको थियो । धर्मोदय सभाका धर्मानुशासक एवं आनन्द-भूमि पत्रिकाको प्रमुख सल्लाहकार उहाँ पूज्यपाद भन्ते नेपाल लिपि गुथिका संरक्षक पनि हुन् ।

पूज्यपाद कुमार भन्तेको बुद्धशासनिक योगदानलाई कदर गरी विपस्सना विसोधन विन्यास दिल्लीबाट 'महासद्धम्म

परियत्ति पदीप' (सन् १९९२), श्रीलंकाबाट 'विद्यालंकार पद्म भूषण' (सन् २०००), म्यानमार सरकारबाट 'अगमहासद्धम्मजोतिकधज' (सन् २०००) जस्ता पदवीबाट विभूषित गरिएको व्यक्तित्व हुन् । वर्तमान नेपालका पूज्यपाद नवसंघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर र आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको ७७ औं वर्षमा प्रवेशको उपलक्ष्यमा सुखी होतु नेपालले भव्यताका साथ वि.सं. २०६० मा ऐतिहासिक रूपमा १११ जनालाई सप्ताहव्यापी दुर्लभ शतकूलपुत्र प्रव्रज्या समारोह सफलतापूर्वक आयोजना गरेको थियो । यसरी नै पूज्यपाद कुमार भन्तेको जीवनी भल्किने नेपालभाषा, नेपाली,

देहअवसान लगत्तै बुद्धविहारमा अन्तिम दर्शन गर्दै भिक्षुहरु
२०६८ फागुन १४

अंग्रेजीभाषामा नेपाल लिपि गुथिको प्रकाशन तथा कोण्डन्यको लेखन-सम्पादनमा **भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर संस्मरण** ग्रन्थ प्रकाशित भएको थियो । यसरी नै उहाँ भन्तेको ८४ औं वर्षको उपलक्ष्यमा सप्ताहव्यापी वृहत धार्मिक तथा सामाजिक कार्यक्रम आयोजना गर्न वर्तमान नेपालका संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको धर्मानुशासकत्व एवं आनन्द कुटी विहार संस्था (गुठी) का अध्यक्ष भिक्षु मैत्री महास्थविरको अध्यक्षतामा आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर ८४ औं जन्मोत्सव समारोह समित गठन गरी वृहत्तर धार्मिक गरिमामय कार्यक्रमको आयोजना गरिएको थियो । सोही बेला कोण्डन्यकृत “कुमार भन्ते” शीर्षकीय जीवनी प्रकाशित भएको थियो । उहाँ महास्थविर कुमार भन्तेकै संस्थापक-संरक्षकत्व तथा भिक्षु कोण्डन्यको संस्थापकत्व एवं अध्यक्षतामा वि.सं. २०६१ आषाढ २७ का दिनमा बुद्ध विहार भृकुटीमण्डपस्थित **आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप धार्मिक कोष** संस्थापन गरिएको थियो । संघनायक तथा संघउपनायक हुनुभएको सुखद् उपलक्ष्यमा पूज्यपाद भिक्षु

अश्वघोष महास्थविर तथा आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरलाई अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको अगुवाईमा गत कार्तिक २६ का दिन सयौं बौद्ध संघसंस्थाहरुको सहभागितामा विशेष धर्मसम्मान गरिएको थियो ।

८५ वर्षीय संघउपनायक भन्ते कब्जियत, डायबिटीज र प्रेसरका पुराना विरामी, जीवनको अन्त्य समयतिर मिर्गौलाको रोगले सताउँदा उहाँ आफैलाई कठिन जीवनको महशुस हुनु स्वाभाविक हो । बुद्धविहार भृकुटीमण्डपमा बस्नेक्रममा समेत दैनिक ध्यानभावना, पूजापाठमा संलग्न हुन रुचाउने, अस्वस्थ अवस्थामा स्वास्थ्य उपचारका लागि भिक्षु, अनागारिका, उपासक, उपासिका, बौद्ध संघ-संस्थाबाट जुन रूपमा सहयोग प्राप्त भएका थिए, त्यसका लागि उहाँले मैत्रीपूर्वक साधुवाद व्यक्त गर्नुहुन्थ्यो । आज उहाँ भन्तेको अनुपस्थितिमा प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष सहयोग गर्नेहरु सबैलाई साधुवाद एवं दिवंगत संघउपनायक महास्थविरलाई सुगतिसहित जाति, जरा, व्याधि, मरणले मुक्त निर्वाणधर्म अवबोध गर्न सकोस् भन्ने धर्मसंवेगपूर्ण कामना ! ❀

चीरनिन्द्रा

अनन्तयात्रा : चतुर्माहाभूतमा विलय

आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको सद्विच्छा पत्र

मेरो सद्विच्छा-पत्र

म भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको नाउँमा “आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप धार्मिक कोष” स्थापना भएकोमा सम्पूर्ण सदस्यहरूलाई साधुवाद ब्यक्त गर्दछु । विगतमा बु. सं. २५४८, फागुण ३ गते सोमवारका दिन भएको मेरो हस्ताक्षरसहितको सद्विच्छा-पत्रलाई आधार मानी पुनः यो नयाँ सद्विच्छा-पत्र तय गरिएको हो ।

बुद्धशासनिक क्षेत्र, नेपाल भाषा, साहित्य र लिपि, बुद्ध र बुद्धधर्म, बौद्ध संस्कृति, दर्शन एवं इतिहास क्षेत्रमा योगदान गर्ने ब्यक्तित्व तथा संघसंस्थालाई आर्थिक सहयोग, प्रेरणात्मक पुरस्कार, सम्बन्धित क्षेत्रमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति, प्रव्रजितहरूलाई स्वास्थ्योपचारार्थ सक्दो सहयोग, सम्बन्धित प्रकाशन क्षेत्रमा योगदान गर्ने उद्देश्यसहित बुद्धविहार, भृकुटीमण्डपका प्रमुख भिक्षु कोण्डन्यको अध्यक्षतामा वि. सं. २०६१ आषाढ २० का दिन “आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप धार्मिक कोष” स्थापना गरिएको सुखद् विषय हो । मेरो मरणोपरान्त (शेषपछि) संस्मरणस्वरूप रचनात्मक पुण्यकर्म गर्न, आवश्यकताअनुसार स्वास्थ्य खर्च, छात्रवृत्ति एवं धार्मिक प्रेरणात्मक पुरस्कारका लागि समयानुकूल मूलधनलाई नविगारी त्यसबाट प्राप्तहुने व्याजरकम धार्मिकपूर्वक नै प्रयोग होस् भन्ने मेरो हार्दिक सद्विच्छा रहेको छ । निम्न उल्लेख्य संचित धनको कागजातहरू भिक्षु कोण्डन्यको रोहवरमा धार्मिक कोषको जिम्मामा रहने छ । धार्मिक कोषको नाउँमा रहेको जुनसुकै खाताको रकम खातामा हाल शेषपछि जे लेखिएतापनि भविष्यमा स्वतः धार्मिक कोषकै नाउँमा परिणत भएको मानिनेछ ।

“आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप धार्मिक कोष” को नाउँमा ..... मुद्दति खाता नं. ३०-२४-५० (२०६६।४।१-२०७१।५ मसान्तसम्म, वार्षिकब्याज १५%) मा रु. १०,००,०००/- (दसलाख), ... मु. हि. नं. ५००६ (२०६७।२।४-२०७२।२।३ सम्म, वार्षिकब्याज १५.२५% तीनमहिने) मा रु. ७,५०,०००/- (सात लाख पचास हजार), यसरी नै मु.हि.नं. १०३१०००५७६ (२०६८/६/३-२०६८/६/३ सम्म, वार्षिक ब्याज १२.५०%, तीन महिने) मा रु. ५,१०,०००/- (पाँच लाख दश हजार) मूल धनको रूपमा रहेको छ ।

मेरो मरणोपरान्त स्वयंको सद्विच्छा मुताबिक मूलधनको सदुपयोग र त्यसको निरन्तरताका लागि भिक्षु कोण्डन्यबाट सकारात्मक-स्वविवेकको प्रयोग गरी आचार्य भिक्षु कुमारकाश्यप धार्मिक कोषसंगको धार्मिक सहमतियुक्त सुभाब-सल्लाह बमोजिम सहकार्य अगाडि बढोस् भन्ने मेरो मनोकामना रहेको छ । साथै मूलधनको सदुपयोग तथा त्यसको निरन्तरताका लागि समयानुकूल मेरो शेषपछि जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा संस्था दर्ता प्रकृया अगाडि बढाई संस्थानुकरण गरी मूलधनमा अन्य रकम थपथाप गरिँदै व्याजदरअनुरूप बजेटिंग गरी मूलधनको रक्षा होस् भन्ने मेरो सद्विच्छा रहेको छ । यसरी आफू बाँचुन्जेल बचत हिसाबको रकम आवश्यकताअनुरूप स्वयं खर्च गर्नेछु भने कथंकदाचित स्वास्थ्य-उपचारका लागि ठूलै रकम खर्च गर्नुपर्ने स्थिति श्रृजना भएमा मुद्दतिको रकम समेत आवश्यक भएअनुरूप रकम खर्च गरिनुपर्ने छ ।

उपरोक्त उल्लेख्य भएबमोजिम धार्मिक रूपमा कामकाज अगाडि बढोस् तथा उल्लेख्य ब्यक्तिहरूबाट हुने कामकाजमा सबैको रचनात्मक सहयोग होस् भन्ने कामना छ । धार्मिक संस्थामा सदस्य भई मेरो इच्छा बमोजिम मूलधनको सुरक्षा हुनेगरी उल्लेख्य कामकाज सुचारु हुनेछ भन्ने आशा र विश्वास गरेको छु ।

रचनात्मक कार्यका लागि सबैबाट रचनात्मक सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

विनीत

वि. सं. २०६८, वैशाख २ गते शुक्रवार

(भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर)

आनन्दकुटी विहार स्वयम्भू, काठमाडौं-१५

संस्थापक संरक्षक/धर्मानुशासक, “आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप धार्मिक कोष”

यस पत्र सार्वजनिकीकरणको तात्पर्य भविष्यमा संस्थानुकरण गरी संचित रकम संरक्षण हेतु प्रकाशित गरिएको हो, दिवंगत भन्तेप्रति आस्थावान्हरूले धार्मिक कोषको निरन्तरताका लागि यथाश्रद्धा सहयोग गर्नु हुन आह्वान गरिएको छ ।

- आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप धार्मिक कोष

कुमार भन्ते ! ... अन्तिम स्मरण

✍ ज्ञानकाजी शाक्य

कपनमार्ग, चक्रपथ, महाराजगञ्ज

"ज्ञानकाजी दाई ! कुमार भन्ते भर्खरै बित्तुभयो । तहाँबाट सम्बन्धित सबै महानुभावहरूलाई खबर पुगेमा राम्रो हुन्थ्यो ।" फागुन १४, २०६८ शुक्रवारका दिन दिउँसो एक्कासि कोण्डन्य भन्तेले फोन गर्नुभयो । यो खबरले एकछिन् मेरा आँखामा आँसुहरू छचल्किन थाले । तुरुन्तै पाल्पा तानसेनमा भाइ छत्रराज शाक्यलाई फोन गरे । "कोण्डन्य भन्तेले यो दुःखद् खबर केही अगाडि दिइ सक्नुभयो । मैले यहाँका बौद्ध संघसंस्थाहरूलाई भनिदिन्छु ।

त्यसदिन बुद्धविहार भृकुटीमण्डपमा म पुग्दा श्रद्धेय भिक्षुगणबाट दिवंगत भन्तेलाई श्रद्धा प्रकट गर्दै परित्राण पाठ हुँदै थियो । मैले खबर गरेका डा. सुरेन्द्र शाक्य र शीलबहादुर वज्राचार्य समयमै विहारमा आइपुग्नुभएको थियो । विहारमा भन्तेको दर्शन गर्न र श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्न सयौंका संख्यामा

उपासक उपासिकाहरू छोटै अवधिमा जम्मा भइसकेका थिए । सबै शोक र चिन्ताले डुबेका देखिन्थे ।

वर्षदिनभन्दा बढी यो विहारमा बस्नुभएपछि भन्तेको स्वास्थ्यमा आश्चर्यजनक सुधार भयो । वहाँको वृद्धावस्थालाई नसुहाउने गरी आँखाले स्पष्ट देख्नुहुन्थ्यो, कान राम्ररी नै सुन्नुहुन्थ्यो, आगन्तुक महानुभावहरूलाई चिन्नुहुन्थ्यो । त्यो बेला वहाँलाई भेट्दा भन्नुहुन्थ्यो, "यो सबै नक्कली डाक्टर कोण्डन्यको प्रताप हो ।"

कोण्डन्य भन्तेले पनि केही शंका लाग्ने वित्तिकै वहाँलाई नजिकको काठमाडौं मोडेल अस्पतालमा, डाइलोसिस गर्न हप्ताको दुइ पटक बालाजुको किडनी सेन्टरमा लाने गर्नुहुन्थ्यो । टाइम टाइममा ओखती खाउन डाक्टर नर्सहरूले जस्तै गरी टाइम टेबल बनाई खाउनुहुन्थ्यो । अनि यस काममा कोण्डन्य भन्तेलाई नर्स र सिष्टरहरूको जस्तो सहयोग दिने गर्नुहुन्थ्यो विहारका सेविकाहरू सुनकेशरी र शर्मीलाले । यसरी एक वर्षभन्दा बढी समयसम्म पटककै दिक्क नमानी, कहिल्यै पनि भन्फट भो भन्ने नठानी, कैयौं रात अनिदो नै वसी, कहिले ओखति लिन कुदनु पर्ने, कहिले डाक्टरहरूसँग परामर्श गर्न- कस्तो दत्तचित्त भई सेवा गर्नुभयो कोण्डन्य भन्तेले । यस मामिलामा कुमार भन्तेलाई भाग्यमानी नै पाएँ मैले पैसाले किन्न नसक्ने सेवा वहाँले पाउनुभयो । आजभोलि आमा बाबुलाई बोभ ठानी तिनीहरूको हेरचाह गर्नुपर्ला भनेरै यिनीहरू को को ?" भनेर आफ्नै सन्तानहरू पन्छिने जमाना आएको बेला, कोण्डन्य भन्तेले कुमार भन्तेलाई बाबुआमा सरह सेवा गर्नुभएको मलगायत धेरैलाई महशूस भयो । यही कुरा मनन गरी मैले कुमार भन्तेलाई ब्यक्त गरेको कुराको सम्फना आउँछ, "भन्ते ! कोण्डन्य भन्ते सक्कली डाक्टर समान हुनुहुन्छ । वहाँले भने अनुसार गर्नुहोस् ।" अनि कुमार भन्तेले पनि स्वीकार गर्नुहुन्थ्यो, "हो । मान्छु ।"

यसरी जीवन र मरणसँग संघर्षरत भन्तेलाई फेरि मस्तिष्कसम्बन्धी आघात पऱ्यो । कोण्डन्य भन्तेहरूले वहाँलाई अन्नपूर्ण न्यूरो अस्पतालमा भर्ना गर्नुभयो । मस्तिष्कसम्बन्धी अपरेशन पनि सफल भयो जुन कि सामान्यतः उमेरको हिसावले Risky नै ठानिन्छ । तर कोण्डन्य भन्तेको अटोट पनि गजबकै रहेछ", "कुमार भन्तेलाई ९० वर्ष सम्मको आयु दिने ।"

त्यो दिन राति कुमार भन्तेको यादले सान्धै सतायो । वेदनाले मनै छटपटिन थाल्यो । उहाँ र मेरो वीचको सम्बन्धि पनि बडो अचम्मको लाग्यो- बाबु छोराको जस्तो, खूबै मिल्ने दाजुभाईको जस्तो, साथी भाइहरूको जस्तो । भेट हुँदा उही

आफ्नो दुःख सुखका कुराहरु मसँग गर्नुहुन्थ्यो । ८० वर्ष टेक्दा खेरि नै मलाई भन्ने गर्नुहुन्थ्यो, "ज्ञानकाजी ! म अब धेरै बाच्दिन । कब्जियतले त मलाई सास्ति नै गरेको छ । डाइबेटीज र ब्लडप्रेसरले पनि छोडेन ।

वहाँलाई आश्वस्त पार्ने हिसाबले म भन्ने गर्थे, "भन्ते ! त्यसरी मन मार्ने कुरा नगर्नुहोस् । यहाँ आनन्द कुटीका भन्तेहरुले आफूले सकेजति तपाईंको हेरचाह गर्दै हुनुहुन्छ । चिन्ता नगर्नु होला ।"

जे होस्, भन्ते बृद्धावस्थाको साथसाथै रोगहरुसँग पनि लड्दै जानुभयो । बराबर म पनि आनन्द कुटी विहारमा गइ राख्थे । कसैले भन्तेलाई हुनुभो भन्ने खबर दिने वित्तिकै दौडेर उहाँलाई हेर्न जान्थे । "म जाने बेला भयो ।" वहाँ भन्ने गर्नुहुन्थ्यो । त्यसो भन्ने गर्नु हुँदा पनि दिशापिसाव लागेमा आफै लड्डी टेकी ट्वाइलेट जानुहुन्थ्यो । भरसक आफ्नो कारणले अरुलाई दुःख दिन नपरोस् भन्ने चाहना राख्नुहुन्थ्यो ।

आनन्दकुटीमा बस्नुहुने भन्तेहरुले वहाँलाई हेल्थ चेकअपका लागि अस्पताल लैजानुहुँदा भने भन्तेलाई सान्हाँ गाह्ने हुन्थ्यो । टेक्सीमै आवतजावत गर्ने भए पनि आनन्द कुटीको त्यो लामो भन्याडबाट ओर्लनु पर्ने फर्कदा चढनु पर्ने-दुवै अवस्थामा सास्ति खेप्नु पर्ने । पछि कोण्डन्य भन्तेले विरामी कुमार भन्तेको जिम्मा लिई अस्पताल नजिक पर्ने, सेवा सुश्रुसा राम्ररी गर्न सकिने, श्रद्धालु उपासक उपासिकाहरुलाई आवत जावत गर्न पायक पर्ने बुद्ध विहारमा वहाँलाई स्थानान्तरण गर्नुभयो ।

समयको गतिलाई कसैले छेक्न खोजेर छेक्न सकिने रहनेछ । हप्ताको दुईपटक टाढा (बालाजुसम्म) टेक्सीमा चढी डाइलोसिस गर्न जाने इच्छा कुमार भन्तेले नराख्नु भएपनि, यो विना बाँच्न सम्भव नै नहुने भएकोले कोण्डन्य भन्तेले कुमार भन्तेको इच्छा विपरीत डाइलोसिस गराउने काम छोड्नु भएन । यो प्रकृया भने असह्य रूपले कष्टप्रद नै रहेछ । कालान्तरमा यसको प्रभाव पनि कम नै हुँदै गएको देखियो । कुमार भन्तेको स्वास्थ्य स्थिति बिग्रदै कुरा गराइको ताल सूर मिलेन । आकलफुकल होस्मा आउनु भएपनि "म जाने बेला भयो ।" भन्ने गर्नुहुन्थ्यो । पटक पटक आफूलाई गुण गरेका महानुभावहरुको आभारीपूर्वक स्मरण गर्नुहुन्थ्यो- जस्तो कि आफू बाल्यकालमा हुर्केको घरका प्रेममान शाक्य, आफूलाई बुद्धधर्ममा प्रशिक्षित गर्न सहयोग गर्नुभएका अमृतानन्द भन्ते, अनन्य मित्र संघनायक अश्वघोष महास्थविर आदि । सेवा भावको सट्टा स्वार्थले, गुणको सट्टा वैगुणले पेलने मानिसहरु कम हुँदै जानुपर्नेमा भन् त्यस्ता खालका व्यक्तिहरु समाजमा वृद्धि भइरहेको आजको सन्दर्भमा होस् बेहोसको अवस्थामा पनि कुमार भन्तेले जुन किसिमले आभार व्यक्त गर्नुभयो त्यो वहाँको स्वाभाविक मानवीय गुणभै लाग्यो ।

यस्तो गुणवान भन्ते, सहृदयी भन्तेलाई आखिरमा यमराजले हामीबाट सदाको लागि अलग पारी लगे । वहाँलाई चिन्ने सबैलाई नै शोक विट्वल पारी वहाँ निर्वाणपथमा प्रस्थान गर्नुभयो । अनिच्चावत संखारा । ❁

नेपालका एकमात्र त्रिपिटकाचार्य
ऐतिहासिक दिवंगत भिक्षु कुमार
काश्यप महास्थविरप्रति हार्दिक
श्रद्धाञ्जली !

सुनौलो कीर्तिपुर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

नगाउँ दोबाटो, नयाँ बजार, कीर्तिपुर

आस्थाको दीयो निम्दा-१

✍ वजिर

मानिस जन्मेपछि जीवनका विविध चरणहरूलाई पार गर्दै एक दिन सबैले मरण धर्मलाई स्वीकार्ने पर्ने हुन्छ । जहाँ जन्म छ, त्यहाँ मृत्यु निश्चित छ । त्यसै मरण धर्मलाई फागुन १४ गते दिनको १:०५ बजे पूज्यपाद कुमार भन्तेले स्वीकार्नुभयो । नेपालका एक मात्र त्रिपिटकाचार्य संघउपनायक एवं वि.सं. २००१ साल श्रावण १५ गते तात्कालीन राणा प्रधानमन्त्री श्री ३ जुद्ध शम्शेरको सरकारद्वारा देश निकाला गरिएका ऐतिहासिक व्यक्तित्व, करुणाका खानी, मिलनसार एवं सरल व्यक्तित्वका धनी,

बौद्ध जगतमा एक अद्वितीय व्यक्तित्व, आस्थाको धरोहर कुमार भन्ते ८५ वर्ष ७ महिनाको उमेरमा बित्नुभयो । वास्तवमा बौद्ध अबौद्ध सबैका लागि प्रिय र सम्माननीय श्रमण व्यक्तित्व कुमार भन्ते बौद्ध जगतमाभ एउटा दरिलो खम्बा, अन्धकारमा उज्यालो हुने दियो हुनुहुन्थ्यो । त्यही आस्थाको दीयो निभेपछि बौद्ध जगत स्तब्धता छायो, शोकाकुल छ । वहाँमा निहित ती दूर्लभ गुणहरूको युक्त व्यक्तित्व पाउन अब मुस्किल पर्छ भन्दा फरक नपर्ला ।

म आफैले पनि डेढवर्ष कुमार भन्तेको सेवा सश्रूषा गर्ने सुअवसर पाएँ । वहाँजस्तो आदर्शपात्र, स्मरणीय व्यक्तित्वको सेवा गर्न पाउनु मेरो लागि भाग्यको कुरा हो, उपलब्धि पनि हो । आमाबुबाको पनि त्यसरी सेवा गर्ने अवसर मिलेको थिएन जसरी कुमार भन्तेको सेवा गर्न पाइयो । जीवनको अन्तरार्द्धतिर वहाँको प्रतिकूल स्वास्थ्यका कारण कोण्डन्य भन्तेको प्रमुख जिम्मेवारीमा बुद्धविहारमा बस्नुभयो । आफ्नो पढाई, विभिन्न काम तथा परिस्थितिका कारण हर समय वहाँको साथमा रहेर अटूट रूपमा सेवा गर्न पाइएन तर पनि आफूले भ्याए जति गर्ने प्रयास गरे, त्यसैमा गर्वको अनुभूत भइरहेको छ । भगवान् बुद्धले पनि एक जना रोगी भिक्षुको सेवा गर्दै आफ्ना शिष्यहरूलाई भन्नुभएको थियो कि- "यो गिलानं उपट्ठाति, सो मं उपट्ठाति" अर्थात् 'जसले रोगीको सेवा गर्छ, उसले बुद्धको सेवा गरेको हुन्छ ।' बुद्धका महान् उद्गारलाई मनन् गर्ने हो भने पनि मनमा आनन्द र सुखशान्तिको अनुभूति प्राप्त हुन्छ । एक हिसाबले मेरो निम्ति कुमार भन्तेको सेवा गर्न पाउनु पुण्य र धर्म कार्य गर्ने अवसर मिलेको हो । भन्तेको सेवा गर्ने, सँगै रहने क्रममा वहाँसँग भएका जीवनका अन्तरङ्ग कुराकानी, जीवन भोगाईका कुराहरूलाई यहाँ उतार्ने जमर्को गरेको छु, यद्यपि वहाँको जीवनी, वहाँले गर्नुभएका कार्यहरू तथा विविध पक्षका बारेमा त अन्य व्यक्तित्वले नलेखेका, नबोलेका होइनन् तर पनि कति कुराहरू छुटेका हुन सक्छन्, कति कुरा नभनिएका नलेखिएका पनि हुन सक्छन् ।

लगभग २ वर्षअगाडि बुद्धशासनमा प्रव्रजित हुँदा कुमार भन्ते मेरो उपज्जाय गुरु हुनुभएको थियो । श्रामणेर एवं उपसम्पदा दुवै कार्यक्रममा उपज्जाय गुरु वहाँले म प्रव्रजित हुँदाको क्षणमा धर्मविनयलाई जोगाउनुपर्छ, केटीहरूसँग संगत गर्दा उनीहरूलाई आफ्नै दिदीबहिनीको

रूपमा हेर्नुपर्छ नत्र मन बिग्रिन्छ है भन्नुभएको थियो । पाली साहित्य पढ्न पाए पनि अंग्रेजी पढ्न नपाएको दुखेसो पोख्दै वहाँले सधैँ पढाईमा विशेष जोड दिनुपर्छ, विद्वान बन्नुपर्छ भन्नुहुन्थ्यो । बाल्यकालमा संघर्षमय दिनलाई सम्झँदै वहाँले कारुणिक शब्दहरू पोख्नुहुन्थ्यो । चाहे गुहस्थी बेलामा होस् चाहे प्रव्रजित भएरै किन नहोस्, वहाँका बाल्यवस्थाका दिनहरू त्यति सुखद् रहेनन् । त्यही दुःख कष्ट र संघर्षमय जीवनबाट माथि उठ्नुभएका वहाँले अन्य दुःखी, गरीबहरूलाई पनि अत्यन्तै माया गर्नुहुन्थ्यो । वृद्धबृद्धा, युवायुवती, बालबालिका सबै उमेर, सबै तहका मान्छेसँग सहज व्यवहार गर्नसक्ने कुमार भन्ते सबैका लागि प्रिय, आँखामा नबिभाउने व्यक्तित्व हुनुहुन्थ्यो । दया र करुणाका खानी अनि कोमल हृदय, कमजोर मन भएका वहाँ भन्ते अलिकति केही भइहालेमा डराउनुहुन्थ्यो । भेट्न आउनेहरूलाई देखेर अनि आफूले दुःख पाएका क्षणहरू सम्झेर बच्चाभैँ रूनुहुन्थ्यो । विशेष गेर वहाँको अनन्य धर्ममित्र संघनायक अश्वघोष भन्ते भेट्न आउनुहुँदा अत्यन्त भावुक मुद्रामा उहाँको आँखा रसाउने गर्थ्यो । अनि भन्नुहुन्थ्यो- 'के भयो यस्तो मलाई, सधैँ उपचारको लागि धाइ रहनुपर्ने ।' वहाँले

धेरैजसो संघनायक अश्वघोष महास्थविरको नाउँ लिइरहनुहुन्थ्यो, अश्वघोष किन आउनु भएन भनी बार बार सोध्नुहुन्थ्यो ।

८५ वर्षको वृद्धवस्थामा पनि हामी युवा तन्नेरी भिक्षुहरूले जस्तै लयात्मक अनि ठूलो स्वरमा परित्राण पाठ गर्ने र वहाँको स्मरणशक्ति बलियो भएको वहाँ भन्तेले हामी सबैलाई एकै ठाउँमा बस्न लगाएर बुद्धजीवनी तथा अन्य बौद्ध घटनासँग सम्बन्धित प्रश्नहरू तेर्स्याउनुहुन्थ्यो । नियमित बुद्धपूजा, परित्राणपाठ र ध्यानभावना गर्नु हुने वहाँको व्यवहार स्मरणीय पाटो हो । विहार परिवारका एकजना कोही भएन की, निन्याउरो मुख पार्ने र धेरै बोल्न नरूचाउने वहाँ भन्ते सबै जम्मा भएको बेला बेग्लै खुशी व्यक्त गर्नुहुन्थ्यो । बेला-बेलामा रमाइलो ठट्टा पनि गर्नुहुन्थ्यो । टि.भी. मा आउने गीत तथा नाच हेरेपछि त्यस्ता नाच तथा गीत त हामी पनि नाच्न र गाउन सक्छौं भन्दै अभिनयको हाउभाउ गर्नुहुँदा हामी पेट मिचेर हाँस्थ्यौं । ज्ञानमाला भजन, पूराना हिन्दी गीतका टुक्काहरूलाई लय हालेर गाउनुहुन्थ्यो र सायद ती गीतका टुक्काहरू व्यक्त गर्दा वहाँको मन अलि हल्लुँगो हुन्थ्यो होला ....

हार्दिक सूचना

दिवंगत ऐतिहासिक भिक्षु कुमारकाश्यप महास्थविरको बुद्धशासनिक योगदानलाई कदर गरी निकट भविष्यमा स्मृतिग्रन्थ प्रकाशन हुने भएकोले सम्बद्ध भिक्षु, अनागारिका, उपासक उपासिका तथा बौद्ध संघसंस्थाहरूलाई उहाँको विषयमा लेख रचना यसै पत्रिकामा उल्लेख्य ठेगानामा पठाइदिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

नेपालका एकमात्र त्रिपिटकाचार्य संघउपनायक भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको हालै भएको देहावसानसँगै मेरो मन सोचमा डुब्छ, नेपालको इतिहासमा थेरवाद बुद्ध शासनको पुनर्जागरण ल्याउनुभएका ऐतिहासिक प्रव्रजित भिक्षु तथा अनागारिकाहरू नहुँदो हो त ? मेरो मनमा तथ्यको विश्लेषण हुन खोज्छ ।

बुद्धशासन चिरस्थायी गर्न जीवन समर्पण गर्दै धरतीबाट विलिन भएर जानुभएका ती श्रद्धेय पूज्यपाद भन्ते तथा गुरुमांहरू क्रमशः स्मरणमा आउँछन्, मनमा अगाड श्रद्धा उत्पन्न हुन्छ, आँखा रसाउँछ । थेरवाद बुद्धधर्ममा पहिलो प्रव्रजित भिक्षुको रूपमा भिक्षु महाप्रज्ञा प्रव्रजित भएपछि क्रमशः भिक्षु प्रज्ञानन्द, भिक्षु शाक्यानन्द, भिक्षु धर्मालोक, भिक्षु अमृतानन्द, भिक्षु सुबोधानन्द, भिक्षु प्रज्ञारश्मी, भिक्षु अनिरुद्ध, भिक्षु महानाम, भिक्षु सुद्धर्शन, भिक्षु सुमङ्गल आदि उदय हुनुभयो भने महिलावर्गमा अनागारिका धर्मचारी, अनागारिका सुशिला, अनागारिका धर्मशीला, अनागारिका रत्न मञ्जरी आदि उभिनुभयो । उहाँ महान व्यक्तित्वहरूले बुद्धशासनको लागि जीवन समर्पण गरी आ आफ्नो तवरले बुद्धधर्म प्रचार गर्नुभयो फलस्वरूप आज नेपालमा थेरवाद बुद्धशासन बलियो जगको आधारमा खडा भईसकेको छ ।

यो तथ्यलाई अवश्य अगाडि उठाउनु पर्छ कि ती प्रव्रजित व्यक्तिहरूको प्रयास नहुँदो हो त नेपालका बौद्ध समुदायले तथागत सम्यक् सम्बुद्धको सही धर्म वास्तवमा के हो भनी नजानी अन्धविश्वासको अन्धकारमै भौतारिरहन्थ्यो होला । प्रव्रजित व्यक्तिहरू कतिपयले विदेशी बौद्ध देशमा पुगी अध्ययन गरी आफूलाई योग्य बनाउनुभयो

भने कतिपयले स्वदेशमै अध्ययन, अभ्यास गरी सक्षम बन्नुभयो । उहाँहरूले प्रमुख रूपमा धर्मदेशना, अनि बौद्ध पुस्तक, पत्रिका प्रकाशन, विहार निर्माण, बौद्ध चारधाम दर्शन, बुद्धपूजा, महापरित्राण पाठ, बौद्ध परियत्ति शिक्षा अध्यापन, ध्यान शिविर सञ्चालन, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलन आदि थरि थरि माध्यमले बुद्धधर्म प्रचारको अभियान चलाउनुभयो र सफल हुनुभयो ।

आइपरेको बेला राज्यस्तरसम्म लड्न पनि नेपालका प्रव्रजित व्यक्तिहरू पछि हट्नुनभएको पक्ष पनि उल्लेखनीय नै छ । राणाकालमा देशबाट निष्काशित भिक्षुहरूलाई स्वदेश फिर्ता ल्याउन भिक्षुहरूकै भूमिका रहेको थियो भने विदेशी बौद्ध भिक्षुको हत्याको विरोध गर्न होस् वा नेपालको संविधानमा धर्मनिरपेक्ष राज्य लेखाउन होस् प्रव्रजितगण सडकमा पनि उत्रनुभयो ।

यदि ती महान व्यक्तित्वहरूको जन्म यस धरतीमा नहुँदो हो त आजसम्म पनि नेपालका बौद्ध समुदाय हिन्दू संस्कारबाट प्रभावित पूजाआजा, व्रत, यज्ञ, श्राद्ध आदि कर्मकाण्डलाई नै बुद्धधर्म भनी ठानी मिथ्यादृष्टिको भुमरिमै परिरहन्थ्यो । बौद्ध समुदायले कहाँबाट सिक्थ्यो बुद्धपूजाको सही अर्थ, शीलपालनाको चर्या, परित्राण पाठको महत्त्व, अनि ध्यानभावनाको अभ्यास । कहाँ, कसरी सुन्न पाउँथ्यो चतुरार्यसत्य, प्रतीत्यसमुत्पाद,

नेपालमा प्रव्रजित व्यक्तिहरू नहुँदो हो त ?

✍ प्राज्ञ रीना तुलाधर
'परियत्ति सद्धम्म कोविद'

अनित्य, दुःख, अनात्मा : यी मौलिक बौद्ध-दर्शनका शब्दहरू । प्रव्रजित भन्ते, गुरुमांहरूले प्रस्तुत गर्नुभएको पाली भाषाबाट अनुदित धर्मदेशना सुन्नपाउनु, उहाँहरूबाट अर्थसहित अनुवादित बौद्ध पुस्तकहरू आफूले बुझ्ने भाषामा पढ्न पाउनु नेपाली बौद्धहरूका लागि पनि पुण्यकै फल हुनसक्छ भनी सम्झनुपर्छ ।

जन्मपछि मरणको प्राकृतिक सत्यलाई देखाउँदै, नेपालको थेरवादी बुद्धशासनका उनै महानहस्ती समूहमा एक खम्बा भई बाँच्नुभएका भिक्षु कुमार काश्यप पनि बित्तुभयो । वि.सं. १९८३ मा पाल्यामा जन्मनुभएका अष्टमान शाक्य १६ वर्षको उमेरमा प्रव्रजित भई श्रामणेर कुमार बन्नुभयो । श्रामणेर अवस्थामै त्यो बेलाको राणा सरकारको कुनीतिको मारमा परी देशनिकालाको सजाय पनि भोग्नुपयो । वि.सं. २००८ सालमा उपसम्पदादीक्षा लिनुभयो । श्रीलंकामा बुद्धधर्म अध्ययन गरी **त्रिपिटकाचार्य** उपाधिसम्म हासिल गर्नुभयो । उहाँले बुद्धशासनमा पुन्याउनुभएको योगदानको कदरस्वरूप भारतबाट **महासद्धम्म परियति पदीप**, श्रीलंकाबाट **विद्यालंकार पद्म भूषण**, म्यानमार सरकारबाट **अग्गमहासद्धम्मजोतिकधज** पदवीबाट विभूषित

हुनुभयो । आनन्दकुटी विहारलाई आफ्नो कार्यथलो बनाई सम्पूर्ण जीवन बुद्धशासनको लागि अर्पण गर्नुभयो । यहाँ महत्त्वपूर्ण कुरा उहाँको शैक्षिक योग्यता वा उहाँको मान पदवीभन्दा बढी उहाँले आफैलाई नमूनाको रूपमा प्रस्तुत गर्नुभएको धर्माचरणको जीवन-पद्धति हो । त्रिपिटकाचार्यको महत्ता कागतमा उल्लेखित योग्यताको प्रमाण पत्रमा होइन, उहाँको जीवन शैलीमा छ । हामीलाई कुमार भन्तेले सिकाएर जानुभएको धर्मदेशना यही हो ।

आज रहनुभएका त्यस्ता महान प्रव्रजितहरू जो हुनुहुन्छ, उहाँहरूको वृद्धावस्था र स्वास्थ्य अवस्था देख्दै मनमा कहिलेकाहिं भय उत्पन्न हुन्छ । थेरवाद बुद्धशासन नेपालमा कहिकतै हल्लिने त होइन भविष्यमा । तर त्यही क्षण आँखाको अगाडि उभिन आउनुहुन्छ तिनै श्रद्धेय भन्ते गुरुमांहरूबाट दीक्षित, तालिम प्राप्त वर्तमानका युवा प्रव्रजित भन्ते-गुरुमांहरू जसले बोक्न थाल्नुभएको छ, आफ्नो काँधमा बुद्धशासन । वर्तमानका एक से एक सक्षम एवं सक्रिय युवा प्रव्रजित भन्ते-गुरुमांहरूबाट बुद्धशासनिक योगदान हुँदै आएको देख्दै मनमा अगाढ श्रद्धा जागृ, मन हर्षित हुन्छ, आँखा पुनः रसाउन थाल्छ । ❁

बचत खाताहरू

- विशेष बचत खाता
- कर्मिक बचत खाता
- मुदति बचत खाता
- बालबच्चा बचत खाता
- स्वास्थ्य बचत खाता

कर्जा तथा सामग्री

- घट्टो तथा नघट्टो ब्याजदरमा
- शैक्षिक कर्जा
- वैयक्तिक कर्जा
- न्यायिक बचत खाता कर्जा
- परिवारिक कर्जा
- हाथी पर्व कर्जा

सुनिश्चित भविष्यको लागि आज देखि नै बचत गर्ने बानी बसालौ

बचतमा

१० देखि १६ प्रतिशत

सम्पत्तिको ब्याज प्रतिफल पाइने ।

१० प्रतिशत घट्टो तथा १८ प्रतिशत नघट्टो

ब्याजदरमा सजिलै ऋण उपलब्ध गराउने ।

वर्ता नं.: १२२१/०६४/६५

Dharmasthali Saving & Credit Co-operative Ltd.

Dharmasthali, Kathmandu,
Ph: 01-6221461
e-mail: dsccl@yahoo.com
web: dsccl.blogspot.com

विश्वको कुनै पनि कुनाबाट सजिलै रकम प्राप्त गर्न र पठाउनको लागि वेष्टर्न युनियन मनि ट्रान्सफरको सुबिधा सहित

अनन्त यात्री कुमार भन्तेलाई आर्य-प्रार्थना !

अनन्त वन्दामि !
अनन्त यात्री कुमार भन्तेलाई
रहेन भन्ते अब कुनै सन्देह
निसन्देह जीवन मृत्युको तयारी हो त
मृत्यु नयाँ जीवनको आरम्भ हो
तथागत बुद्ध-देशित :
रूपं जीरति मच्चानं
नाम गोत्तं न जीरति भनेसरि
रूपस्कन्ध भौतिक देह आज
पूर्णतः समाप्त भए
पृथ्वी, आपो, तेजो, वायो धातुमा मिसिए
यत्रतत्र सर्वत्र गुँजायमान भइरहेछ
अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो...
... र पनि कुमार भन्ते !
जुगौजुगसम्म कलकल बगिरहने छ
बुद्धशासनिक योगदान अविरल धारासरी
करुणाका प्रतिमूर्ति, निरहंकारी, शान्त-सौम्य
अनाशक्त पथमा गतिशील

त्रिपिटकाचार्य धर्मचारी बुद्धपुत्र
आधुनिक नेपालका एक ऐतिहासिक भिक्षु
बुद्धपथ पहिल्याउन धर्मरथ-ब्रह्मरथतर्फ
विरासत-अनन्त यात्री, जस्को
समस्त श्रमणत्व गुणानुस्मरण गर्दै
जाति, जरा, व्याधि, मरणमुक्त
सुगतिसहित निर्वाणको लागि
धर्मसंवेगी शिष्य कोण्डन्य
र बुद्धविहार सपरिवार
अनित्यानुपशियक भई
विचाः हायेका गर्दछ
पुष्पार्पण !
श्रद्धाञ्जली !
समवेदना !
एक कर्मठ गुरुप्रति शिष्यको
यही हो
आर्य-प्रार्थना !

✍ कोण्डन्य

gkondanya@gmail.com

अनिच्चावत संखारा

पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनका एक ऐतिहासिक भिक्षु
नेपालका एकमात्र त्रिपिटकाचार्य पूज्यपाद संघउपनायक भिक्षु
कुमार काश्यप महास्थविरको बुद्धशासनिक योगदानलाई स्मरण
गरी उहाँलाई सद्गतिसहित निर्वाण कामना गर्दछौं ।

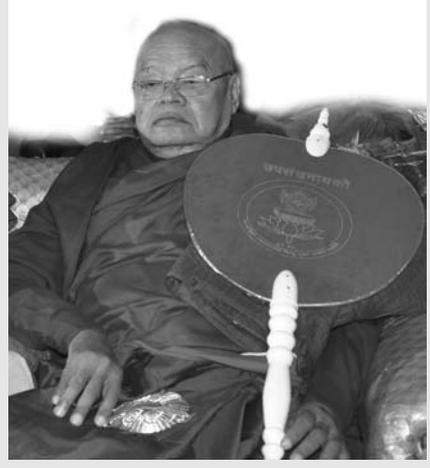

CANON Saving & Credit Co-Operative Ltd.

Swayambhu-15, Sanobharyang, Kathmandu

अनिच्चावत संखारा

पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनका एक ऐतिहासिक भिक्षु नेपालका एकमात्र त्रिपिटकाचार्य पूज्यपाद संघउपनायक भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको बुद्धशासनिक योगदानलाई स्मरण गरी उहाँलाई सद्गतिसहित निर्वाण कामना गर्दछौं ।

सन्तोष बौद्ध गुम्बा, तिर्तुङ्गधारा

पारितेम्यक वन निर्माण समिति

चुडाकर्म व्रतबन्ध संघ

धर्मचक्र बौद्ध युवा संघ

तानसेन, पाल्पा

अनिच्चावत संखारा

संघउपनायक त्रिपिटकाचार्य ऐतिहासिक भिक्षु कुमारकाश्यप महास्थविरको बुद्धशासनिक योगदानलाई गुणानुस्मरण गरी निर्वाण प्रार्थना गर्दछौं ।

बौद्ध युवा संघ

बौद्ध महिला समिति

करुणा बौद्ध संघ

दीपज्योति बुद्धविहार, बौद्ध गुम्बा

तानसेन, पाल्पा

ශ්‍රී ලංකා ජනාධිපති
இலங்கை சனாதிபதி
President of Sri Lanka

Message

I was deeply moved on learning of the passing away of the Venerable Kumara Kassapa Maha Thero, the Deputy Maha Sanghanayake of Nepal and express my heart felt sorrow at this great loss.

Venerable Kumara Kassapa Maha Thero received ordination in Kusinara, India, and received his primary education in Nepal. But he had to flee Nepal during Rana's reign of terror and spent 15 years in Sri Lanka.

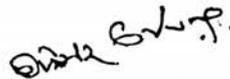
During this period Kumara Kassapa Maha Thero was very close to Sri Lanka and her Buddhists. He gained a deep knowledge of Sinhala, Pali and Sanskrit languages, and later studied Buddhist philosophy from the renowned scholar Venerable Narada Thero at Vajiraramaya, Colombo. He participated in the 6th Theravada Buddhist Council held in Myanmar and contributed to the enrichment of knowledge of the Buddha Dharma. He also made a valuable contribution to Nepalese Buddhist literature.

Venerable Kumara Kassapa Maha Thero contributed to the strengthening of relationships between Nepal and the international community. The government of Myanmar awarded the late Maha Thero the coveted title Agga Maha Saddhammajothikadhaja in recognition of his contribution to the Buddha Sasana.

Meanwhile, the Sri Lanka Amarapura Maha Nikaya and the Vidyalkara Pirivena awarded him the titles of Vishvakeerthi Sri Sasana Sobhana and Vidyalkara Padma Bhushaba, respectively. The passing away of the Most Venerable Kumara Kassapa Maha Thero is a loss to both Sri Lanka and Nepal, and also to the international Buddhist community.

On this sad occasion, I wish to convey the condolences of the Buddhist population and Government of Sri Lanka and my own sorrow on his demise.

May he attain Nibbana.

Mahinda Rajapaksa

February 27, 2012

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජය
இலங்கைச் சனநாயக சோசலிசக் குடியரசு
Democratic Socialist Republic of Sri Lanka

Tribute to the Most Venerable Kumara Kashyapa, the Upanayaka of Bhikshu Maha Sangha!

Dr. Sumon Kamal Tuladhar

In my childhood when I attended the Dhamma classes in BaudhaAdhyanaGosthi in Dharma KitiVihara, I adored him, I liked to listen to his sermons, but I really did not understand them. But what I liked most was that he used to sing in his very playful manner the following hymn from the Gyan Mala hymn collection:

*Jhyaalanaphayawoya,
Mata jaka sita yoma,
Jhyaatiyegugaye!*

English:

*Wind came in from the window; the lamp is
put off by the wind,
Oh Mother, Please tell me how to close the
window.*

I loved this hymn and I loved the way he sang, that was all.

Now in my adulthood, I did understand the meaning of the hymn, I felt very enlightened and loved it more and I could never forget the hymn and the Most Venerable KumaarKashyapa who is dearly associated with this song. I learned now that the wind is the symbolic word used for our all kinds of mental defilements and the windows are the 5 sense organs of the human beings, from where we feel the "winds" and influenced by these winds. The lamp is the symbol of "Pragya". Therefore, the writer of the hymn is asking help with the mother to tell how to shut these "windows" so the "winds" will not come. This I learned as the main meaning of Dhamma.

As I started to get more and closer to him, I realized, he really practiced what he used to sing to us. He, I can feel, guarded his "windows" with his life, and he, I never found, being influenced by mental defilements. He is one

of the monks that I experienced who believes in Buddha Dhamma and transformed his belief in practice. Always true to heart and did not worry about the future, was the hidden treasure of Kumar Bhante!

When I got the message of his death, all of sudden, I felt a great loss, as I always used to tell everybody that "there is still a living evidence of Rana's impediment on Buddhism. We still have a monk who was expelled from Nepal because he was practicing Buddhism" He was just seven years old when he had to be expelled from his own country just because he was practicing his human right of following his religion. He was a living evidence of state's discrimination to Buddhism.

Most Venerable Kumar Bhante is no more with us, but he left a very strong and uncontested legend of a "real" monk that we read in Buddhist Scriptures!

My salute, Vandana and sincere gratitude to the Most Venerable Kumar Bhante!

Kumar Bhante is no longer with us! To further continue his journey along the path shown by the Buddha, to fulfill his quest for a truly Buddhist life leading to the attainment of Nibbanahood, after completing 85 years of a fruitful and eventful life, he left the earthly abode on the 14th of Phagun 2068.

May Kumar Bhante attain Nibbanahood soon!

Born 85 years ago and named Astaman Shakya to a Shakya family of Taksar, Tansen-Palpa, he lost his father Santaman Shakya at a very early age and his mother Tej Laxmi Shakya took him to her maternal home where he was duly cared for.

Being a highly religious lady devoted to Buddhism, she decided to offer her only son Astaman to the noble cause of Buddhism, and once when Bhikkhu Prajnananda visited Ananda Vihara of Tansen, she expressed her noble desire to the Bhikkhu.

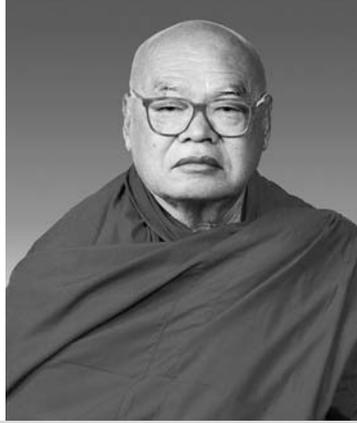
Bhikkhu Prajnananda took Astaman with him to Kusinara, India and under the tutorship of the most Venerable U. Chandaramani Mahathera, Astaman was ordained as Samanera Kumara. He was then 16 years of age. He lived for a few months in Kusinara.

Coming back to Nepal, Samanera Kumara devoted himself to Buddhist revival activities in Kathmandu Valley, but not for a long, because the then Hindu rulers who were jealous at the rise of Theravada Buddhism in Nepal, expelled in 1944, 8 Bhikkhus and Samaneras from Nepal including Samanera Kumara.

For about six months after the expulsion, Samanera Kumara stayed at Kalimpong, where he had to spend somewhat troublesome days, because he was not treated well in that place. So from there he moved to Saranatha, where he joined Ven. Amritananda and some others from Nepal. At that time, holy relics of Lord Buddha was displayed in Saranatha, the ceremony being called Dhatu-Jatra (Ceremony of Relics). Many Bhikkhus from Sri Lanka also participated in that

ceremony. They were impressed by the good manners and gentle nature of Samanera Kumara, and they took

him with them to Sri Lanka. There, he was admitted to Vidyalankara Pirivena, center for study of Buddhism. In about five years time Samanera Kumara completed all requirements and passed the examination for Acharya, and received the honorific title of Tripitakacharya from the Pirivena in 2015 B.S. Kumara Bhante used to recall those youthful days at the Pirivena, where young Bhikkhus and Samaneras used to rebel for the cause of the downtrodden and the poor to the extent, that on one occasion, the offended rich donors stopped all help to the Pirivena.

Kumara Bhante - a Symbol of Living Buddhism

- Prof. Dr. Ganesh B. Mali

Meanwhile political situation changed in Nepal and the ban on the Buddhist Bhikkhus was lifted up within about two years. Returning to Nepal, Samanera Kumara received full ordination-*Upasampada* at Ananda kuti Vihara, under the chief tutorship of Sayadaw Kovida Mahathera of Myanmar. Samanera Kumara now became Bhikkhu Kumara Kashypa.

After that he assisted Ven. Amritananda, then residing at Ananda Kuti Vihara, in his momentous task of compiling and writing a series of books, called the *Buddhakalin Series*, about the notable persons that lived during the life and times of Lord Buddha.

The achievement of Bhikkhu Kumara Kashypa Mahathera in the field of propagation and revival of Theravada Buddhism in Nepal are too numerous to be mentioned here in detail.

He not only lived the life of a true Buddhist but also served the noble cause of Buddhism as opportunities arose in his life. He served in all possible ways to strengthen a Bhikkhu Training Centre, in Sangharama Vihara in Kathmandu; he also participated in broadcasting Buddhism from Radio Nepal. He also participated in the sixth Sanghayana (Buddhist

Council) held at Siyama Sannipat, in Myanmar. He assisted Ven. Bhikkhu Amritananda in his noble work for compiling Buddhakalin Series. He participated in several Buddhist conferences and errands in several countries in Asia and Europe. He had also written a number of books on Buddhism, most notable among which is Dashaparamita (Ten perfections of Buddhism).

For the noble work of reviving and upgrading Theravada Buddhism in Nepal, he has been honored by several Buddhist organizations and agencies notably the following.

1. Mahasaddhamma Pariyatti Padipa, felicitated by Vipassana Visodhana Vinyasa, Iगतपुर, India.
2. Vidyialankara Padma Bhushana, felicitated by Vidyialankara Pirivena, Sri Lanka.
3. Aggamahasaddhammajotikadhaja, felicitated by Government of Myanmar.

He spent his later years quietly and peacefully at Ananda Kuti Vihara, Swayambhu. However, when he was about 84 years of age, his health began to deteriorate rapidly. About a year ago, he suffered from kidney failure and had to be put on dialysis twice a week. Soon a stage came when dialysis could no longer be administered, and after about a week he passed away quietly on 14th of Phagun, 2068 B.S.

He is no longer with us now, but his goodwill and messages are with us even after the departure, which we will cherish and follow and which will also be ringing in the ears of the future generation guiding them towards happy and peaceful life.

To the young Buddhist generation of Nepal, he has this message to give - "Not to be outwardly showy, but to be firmly rooted in the moral principles of Buddhism and work actively, progressively and systematically for uplifting Buddhist literature, culture, and civilization."

He is of the opinion that peace does not bloom forth easily on earth, nor does it descend from heaven, but one has got to cleanse oneself first from impurities of mind before trying to reform others including one's society which in Nepal is now in a rotten state. This, he used to say, is the need of the hour.

One has got to know oneself first, and examine the truth or validity of one's ideas, beliefs or sayings, and one has got to view one's ideas also from others' point of view and then work unitedly for the welfare of the society. He used to quotes the saying of the Buddha in Dhammapada-

"Attanam ye'va pathamam - patirupe nivasaye"

"Attane'va upakkheyya - katani akatanicha"

And adds: "One should not seek to destroy others, considering others as oneself."

He is of the firm opinion that those who call themselves Buddhists should avoid all evil deeds; accomplish all good ones, keeping one's mind free from impurities.

"Sabba papassa akaranam - kusalassa upasampda, Sachitta pariyodapanam - Yetam Buddhanusasanam"

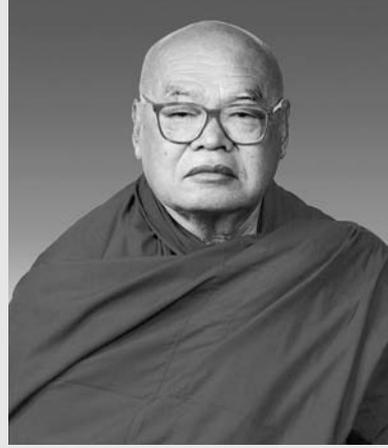
Ven. Kumara Kasyapa Mahathera was a plain, simple, straightforward, down to earth, deeply religious Buddhist saint with his feet firmly rooted in Buddhism and his heart hovering around the domain of Nibbanahood. He possessed profound knowledge of Buddhism although he seldom displayed it. He practiced Buddhism more than he preached it; he is verily a symbol of living Buddhism in Nepal.

Ven. Kumara Kasyapa has got a noble heart from which Metta and Karuna flowed out naturally to everyone who happened to come near him.

Let us all wish Kumara Bhante a speedy Nibbanahood !

अनिच्चावत संखारा

नेपालका संघउपनायक त्रिपिटकाचार्य
ऐतिहासिक भिक्षु कुमारकाश्यप
महास्थविरको बुद्धशासनिक योगदानलाई
गुणानुस्मरण गरी उहाँलाई सद्गति एवं
निर्वाण कामना गर्दछौं ।

ज्ञानमाला संघ

बौद्ध महिला सेवा समिति

नेपाल बौद्ध परियति शिक्षा

भिक्षु शाक्यनन्द स्मृति गुथि

तानसेन, पाल्पा

अनिच्चावत संखारा

संघउपनायक त्रिपिटकाचार्य ऐतिहासिक
भिक्षु कुमारकाश्यप महास्थविरको
बुद्धशासनिक योगदानलाई गुणानुस्मरण
गरी निर्वाण प्रार्थना गर्दछौं ।

ज्ञानमाला सभा

बौद्ध महिला आजीवन दायक समिति

धर्मोदय सभा, पाल्पा

युवक बौद्ध मण्डल

तानसेन, पाल्पा

सम्पादकीय

आचार्य कुमार काश्यपप्रति भीगु श्रद्धा

नेपालय् थेरवादी बुद्धशासन पलिस्था यायेगु ज्याय् विशिष्ट योगदान दुम्ह भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरया म्हिगः अन्त्येष्टि नापनापं नेपाःया हे धार्मिक नक्षत्रं छगः थीगु नगु विलुप्त जुयावन । नेपाःया थेरवादी बौद्ध इतिहासय् भिक्षु कुमार काश्यपया व्यक्तिगत व सामूहिक निता रूपं बिस्कं कथंया योगदान दु । देशय् राणा शासन कायम जुयाच्वंगु इलय् स्वनिगः दुने बुद्धधर्मया प्रचार यात धकाः च्याम्ह बौद्ध भिक्षुपित देशं पितिना छ्वःगु खः । देशनिकालाया उगु ज्यायात थौया मिखां स्वयेगु खःसा उकियात मृत्युदण्ड स्वयां नं तःधंगु सर्जायया रूपय् कायेफु । उगु इलय् मुक्कं १४ दँ तिनि दुम्ह श्रामणेर कुमार पिने स्वयेबलय् शान्त व सौम्य खनेदुसां दुने गुलि विद्रोही धइगु खँ अथे न प्रष्ट जू । नेपाःया हे आः तकया इतिहासय् छक्वःयां छक्वः जक जूगु उगु घटनाया छम्ह पात्र जुया बिज्याःम्ह वसपोल थ्व काण्डया अन्तिम जीवित प्रवजित व्यक्तित्व खः । वसपोलया अवसान नापनापं

देश निकालासम्बन्धी थ्व हाकुगु काण्डया अध्याय नं क्वचाःगु दु । अथे हे वसपोलया मेगु व्यक्तित्व धइगु वसपोल नेपाःया हे छम्हयां छम्हजक त्रिपिटकाचार्य खः । बौद्ध ग्रन्थ त्रिपिटकया प्रकाण्ड विद्वान खया नं वसपोलपाखें नेपालं स्वयां न भारतया बैद्धतय्सं अप्वः लाभ काःगु खनेदु ।

नेपालभाषायात जीवन्तता बीगु ज्याय् बुद्धधर्मया तःधंगु योगदान दु । मांभाय्यात प्राण तनेगु ज्याय् बुद्धधर्मया माध्यमं ज्वः मदुगु योगदान बिचाबिज्याःम्ह छम्ह विलक्षण व्यक्तित्व वसपोल नं खः । उकिं भीगु भाषा ख्यलं वसपोलयात 'भाषाथुवाः' उपाधि विभूषित यानातःगु दु । मदुम्ह वसपोलप्रति भी सकस्यां दुनुगलनिसें श्रद्धा देछाये ।

“सन्ध्याटाइम्स”

नेपालभाषाया न्हिपौ

२०६८ फागुन १७, बुधवार

अनिच्चावत संखारा

पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनका एक ऐतिहासिक भिक्षु नेपालका एकमात्र त्रिपिटकाचार्य पूज्यपाद संघउपनायक भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको बुद्धशासनिक योगदानलाई स्मरण गरी उहाँलाई सद्गतिसहित निर्वाण कामना गर्दछौं ।

राजधानी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

बागबजार, काठमाडौं ३१, फोन : ०१-४२९९२५२

भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर नेपालय् स्थविरवाद बुद्धधर्मया छगः दुग्गु स्तम्भ । ८४ दँ पूवनेधुम्ह भन्ते, त्रिपिटकाचार्य उपाधि प्राप्तम्ह, राणकालय् निर्वाशित जुया बिज्याःम्ह छम्ह ऐतिहासिक भिक्षु ।

थौ वसपोलया प्रेरणाय् बुद्धधर्मय् समर्पित जूपि अल्याख दयधुंगू दु । थुगु पंक्तिया च्चमियातनं च्चसा न्ह्याका सफू प्रकाशन यायेगु प्रेरणाय् वसपोलपाखे हे जूगु खः ।

'आनन्दभूमि' बौद्ध मासिक पत्रिकायात "नेपालको इतिहासमा कलंकित घटना" धैगु शीर्षक तया च्चयागु छपू लेख वसपोलयात क्यने यंका, गुकी वसपोलया संक्षिप्त जीवनी नं दुथ्याःगु खः । वसपोल उगु लेख स्वयेधुंका तःहाकः जूगुलिं सफूया रूपय् हे पिकासं ज्यू धया बिज्यात । उबले थःहे सामेल कार्यसमितिया उपाध्यक्ष जुया च्चनागु ख्वपया पासापिनि पुचः "युवा बौद्ध पुचः" पाखे उगु सफू प्रकाशन यानागु जुल । थ्व वि.सं. २०४८ सालया खँ खः ।

कुमार भन्तेया संक्षिप्त जीवनी -

"वि.सं. १९९८ सालय् भिक्षु प्रज्ञानन्द तानसेनय् वर्षावास च्चनाबिज्यागु प्रतिफलस्वरूप बुद्धशासनया निति निम्ह श्रामणेपरि पिहाँ बिज्यागु जुल । वसपोलपि खः- श्रामणेपरि कुमार व श्रामणेपरि चुन्द । वसपोलपि निम्हसितं भिक्षु प्रज्ञानन्द कुशीनगरय् ब्वना यंका भिक्षु ऊ. चन्द्रमणि महास्थविर (सन् १८७६-१९७२) पाखे श्रामणेपरि (प्रव्रज्या) याका बिज्यागु खः ।

वि.सं. १९८३ सालया श्रावण महिनाय् जन्म जुया बिज्याम्ह वसपोल भिक्षु कुमार काश्यपया गृहस्थ नां अष्टमान

भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरया लुमन्ति

✍ रत्न सुन्दर शाक्य, ख्वप
'परियत्ति सद्धम्म पालक'

शाक्य खः । वसपोल दत्यातिनि दुबलय् बौम्ह सन्तमान शाक्य मन्त । अले मांम्ह तेजलक्ष्मी शाक्य बडो कष्टपूर्वक अष्टमानयात ब्वलंकूगु खः । अबलय् तानसेनवासीपिन्त बुद्धधर्मया अवबोध यायेगु ज्या शुरु यानाबिज्याम्ह श्रामणेपरि सुमंगल न्हापांम्ह खः । वसपोल तानसेनय् बिज्याबलय् अष्टमान शाक्य फिनिदँ तिनि दुगु खः । श्रामणेपरि सुमंगलया शान्त इन्द्रीय खना अबलय् आपालं मनुत प्रभावित जूपिमध्ये अष्टमानया मां तेजलक्ष्मी शाक्य नं छम्ह खः । वसपोलया धर्मोपदेश प्रभावित जुया अबलेनिसें हे तेजलक्ष्मी उपासिकां थःनापं काययात बुद्धशासनय् समर्पन यायेगु आकांक्षा घानाच्वंगु खः । श्रामणेपरि सुमंगल उगु मनोभावना (आकांक्षा) या बारे भिक्षु प्रज्ञानन्दयात जानकारी बिल । उकिं भिक्षु प्रज्ञानन्द वि.सं. १९९९ साल तानसेनय् वर्षावास च्चबिज्याबलय् तेजलक्ष्मी उपासिकाया इच्छायात पूर्वकाबिज्यात ।

अष्टमान शाक्य-श्रामणेपरि कुमार जुइधुंका भिक्षु प्रज्ञानन्दनापं यँ किण्डोल विहारय् बिज्यात । अनं लिपा वि.सं. २००१ सालया श्रावण १५ गते भिक्षु-श्रामणेपरिपि देशं पित्युबलय् वसपोल आनन्दकुटी

विहारय् बिज्याना च्वंगु खः । देश पितिका च्वंपि वसपोलपि गुम्हं गन-गुम्हं गन वनेमाःगु बाध्यता जुल । उबले श्रामणेपरि कुमार भिक्षु प्रज्ञानन्दनाप कालिम्पोङ्गय् बिज्यात । बडो कष्टपूर्वक कालिम्पोङ्गय् च्चनाबिज्याम्ह श्रामणेपरि कुमारयात भिक्षु अमृतानन्द भारतय् बुद्धया संवेजनीय थाय् दर्शन या वःपि श्रीलंकाली श्रद्धालुपि नापं खं ब्याकाः श्रीलंकाय् बुद्धधर्म ब्वंवेनेगु अवसर चूलाकाब्यूगु जुल । थ्व सन् १९४५ या सुरुया खँ खः ।

श्रीलंकाय् न्हेदँति च्चनाबिज्यायेधुंका श्रामणेपरि कुमारयात थःगु देशय् च्चको चाह्यु वयेगु अवसर चूलात । व हेतु खः- बुद्धयया अग्रश्रावकपिनि अस्थिधातु नेपाल आगमन ।

वसपोल थः पासा भिक्षु अश्वघोष (उपसम्पन्न सन्

घेराभिन्न :
दिवंगत संघउपनायक
श्रामणेर कुमारको अवस्थामा
तथा
वर्तमान संघनायक
भिक्षु अश्वघोष श्रामणेर
हुनुअघि गृहस्थी छँदा वि.सं.
१९९९ तिर सुमंगल विहार

१९४९) नाप नेपालय् बिज्यात । अले धातु महोत्सव स्वयाः, भिक्षु कुमार काश्यपया रूपय् श्रीलंकाय् ल्याहाँ बिज्यात । धातु-महोत्सवया क्रमय् नेपालय् बिज्याम्ह बर्मी भिक्षु ऊ कोविद महास्थविरया उपाध्यायात्वय श्रामणेर विमलानन्दनापं आनन्दकुटी विहारया सीमागृहस १३ नोभेम्बर १९५१ कुन्हु वस्पोल उपसम्पन्न जुया बिज्यागु खः ।

श्रीलंकाय् ल्याहाँ बिज्याम्ह भिक्षु कुमार काश्यपं छसिकथं विद्यालंकार परिवेणस अवशान परीक्षा, सन् १९५४ स त्रिपिटकसम्बन्धी परीक्षा बिया हानं छको नेपालय् बिज्यात । ह

वसपोल सन् १९५७ स हानं श्रीलंकाय् बिज्याना त्रिपिटकअन्तर्गत आचार्य परीक्षा बिया पास याना सन् १९५८ स सारनाथय् बिज्यागु जुल । थुबलय् वसपोलं सारनाथय् च्वना बिज्याना स्वदँतक भिक्षु जगदीश काश्यप (सन् १९०८-७६) यात पाली त्रिपिटक सम्पादन व प्रकाशनया ज्याय् गुहालि बिया सन् १९६१ स नेपालय् ल्याहाँ बिज्यागु जुल ।

वसपोल नेपालय् ल्याहाँ बिज्यासानिसे (वि.सं.२०१७) पूरा स्वंगू दशक आचार्य भिक्षु अमुतानन्द महास्थविर (वि.सं. १९७५-२०४७) नापं च्वना बिज्यासे आनन्दकुटी विहार, आनन्दकुटी विद्यापीठ, आनन्दकुटी विहार गुठी-आनन्द-भूमि पत्रिका आदिया गतिविधिस सक्रियरूपं लगे जुया बिज्यागु जुल । आचार्य भिक्षु अमुतानन्द महास्थविरं च्वयाबिज्यागु बुद्धकालीन ग्रन्थमाला प्रकाशन यायेगु ज्यायानापं वसपोलयात थीथी कथं गुहाली याना बिज्यागु जुल ।

वि.सं. २०४७ सालय् भिक्षु अमुतानन्द महास्थविर दिवंगत जुया बिज्यासेलि आनन्दकुटी विहारया प्रमुख रूपय् भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर लुम्बिनी थुखे चंबिज्यागु जुल ।

वि.सं. २०५९ सालय् भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर दिवंगत जुइधुंका भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर आनन्द कुटी विहारया प्रमुख जुया बिज्यात ।

थौकन्हें ८५ दँ थ्यनेधुंम्ह तःगुमछि सफू च्वया प्रकाशन याना बिज्याय् धुंम्ह, अखिल नेपाल भिक्षु महासंघया छगू दशक अध्यक्ष नं जुया बिज्यायधुंम्ह भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर थीथी ल्वचं ग्रष्ट जुया बिज्यासां शासनिक ज्याया क्रमय् न्ह्याथाय् नं फुकथं बिज्याना च्वंगु हे खः । तर छुं दँ न्हयःनिसे वसपोलया उगु हे थी थी ल्वचं वसपोलयात भन-भन आक्रमण याना हःगु जुल । करिब दत्या न्हयवःनिसे बुद्ध विहार भृकुटीमण्डपस वसपोल महास्थविर भन्तेयात विशेष सुसाःकुसाः जुयाच्वंगु खः । डायविटिज ल्वय् पुलां जूलिसे वसपोलयात हप्ताय् निको डायलसिस यानान्तुं च्वने माःगु स्थिती थ्यंका बिल ।

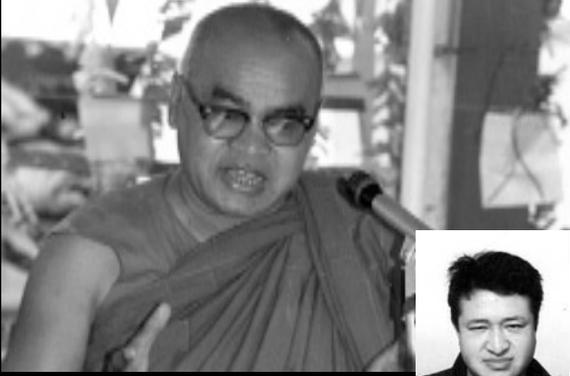
थुग पंक्तिया च्वमि वसपोलया अन्तिम दर्शन १३ फागुन २०६८ कुन्हु सन्ध्या इलय् मोडेल अस्पतालय् याना वयागु जुल । आइ.सि.यु. या बेडय् अन्तिम श्वासप्रश्वास लहाना बिज्याना च्वंम्हया रूपय् वसपोलया दर्शन जुल ।

धात्थें, १४ फागुन कुन्हु न्हिनेसिया १:०५ ताइलय् वसपोलं थःगु जीवन यात्रा क्वचायेकूगु जुल । वसपोलया भौतिक शरीर नं निन्दु निथाय् (बुद्धविहार व आनन्दकुटी विहार) अन्तिम दर्शनार्थं तया १६ फागुन २०६८ कुन्हु शवयात्रा पूर्वका दाहसंस्कार जूगु जुल ।

सब्वं अनिच्चं, मरणं तं हि जीवितं । अस्तु ।

“जिमि योम्ह भन्ते बा !”

हरिमान दिवाकर
“जोश पिहाँ वड़”

जिमि तसक्कं यःम्ह आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप भन्तेबायात लखौं-लख श्रद्धासुमन देछानाचवना । भन्तेबा जिमिगु मिखाय् आःनं भल्भल् लुयावः । वसपोल आनन्दकुटी बुद्ध विहारय् बिज्याः बलेय् जिमित न्ह्याब्लें आशीर्वाद बियाबिज्याइ । न्ह्याथाय् खंसां म्हं फुला धकाः थःम्हं हे न्यनाबिज्याई । न्हापा जि खत्ताबजिया सुटिङ्ग यायेगु इवल्य् आनन्द कुटी विहारय् वनेबलय् वसपोलं नाप्लाक्वपतिं थौं नं सुटिङ्ग दु ला बाबु, म्हं फुला, मफुला धकाः न्यनाबिज्याइम्ह वसपोल भन्तेबा नं सकसितं चटक्क हे वानाः गुबलें लिहां मवेगु यानाः तापाक्क बिज्याये धुंकल । म्हमफुम्ह भन्तेबायात दत्या न्हयःनिसें वासःयायेत बुद्धविहारय् तयातःगु खः । विहारय् माक्वचाक्व सेवाटहल जुयाच्वंगु खः । गुबलें गुबलें जिपि बहःनि म्हमफुम्ह भन्तेबायात स्वःवनेगु, भन्तेबायात नकेत्वंके याना वासःहे निनाः नका च्वनीगु खनिबले नुगः हे खुलुल्ल मिनाः सिचुसे नं च्वं-धन्य खः सेवायानाच्वंपि ! भन्तेबायाथाय् गुबलें मनूत खालि मजू, नापं दुपिसं विहारया लुखा लिक्कच्वंगु “पसले”, टिभी वड़म्ह हरिमान भागु का धका खं स्वाकीबले भन्ते बा नं छयं ल्हुकुल्हुकुं संका न्हिला बिज्याई । भन्तेबाया ख्वाः खनकि जिमित ला ख्बि हे बररर् वई । तसक्कं हे नुगः मछिना वई हरे शिव भन्तेबायात छु जूगु जुइ, बुढाबुढी मजूजा ज्यूगु, ल्वय् मदुसा ज्यूगु धयाथे मनय् खं ल्हाइ, तर छुयाये ल्वचं सुयात नं मत्वःतू खनी । ल्वय् क्वलायेमा धकाः मनमनं प्रार्थना यायेगु । भन्तेबायात अस्पतालय् बरोबर स्वःवना । भन्तेबा तसकं लय्लय् ताःगु खनीबले मन याउंसे च्वनीगु अले अन कोठाय् च्वनादीपि जिमित खन कि सकलें तसक्कं हे न्हिली । जिमिसं भन्तेबायात आ गथे च्वँले धकाः न्यने बले ठीक जू,

बाँलाक मज्यूनि, आः थथे हे खः धकाः मुसुमुसु न्हिला बिज्याइ । बुद्धविहारय् कोण्डन्य भन्ते, वजिर भन्ते, सुनकेशरी दिदीपिन्त आ भन्तेबायात गथे च्वँले धका न्यनेबलय्- आः भतिजा बाँला धकाः लिसः बिइ, उबले जिमिगु नुगलय् पलेस्वाँ ह्वःथे याउंसे च्वनी । जिमिसं न्ह्याबलें भन्तेबायात छुँ हे मजुइमा, ल्यय् क्वलायेमाः बरू जिमित हे छुँ जुइमा तर भन्तेबायात चाहिं छुँ मजुइमा धकाः कामना यायेगु ।

अले उकुन्हु बहनी शिलाच-हे कुन्हु जिपि त्यपू निम्ह व राजकुमार विहारया ल्यूने कुन्चाय टिनय् सिं टुक्राटाक्रा च्याकाः मि कुनाचवनागु, मि च्याकुच्याकुं अथे हें च्यानाच्वंगु सिं तिकन्हुया जिगु मुलय्, छाती, तुती, ल्हातय् लात । भतिचा जायकाला जिगु सुरूवा न्ह्याये मजिक हे प्वाः गना च्वन खनी । उबले लाक्क हे सनुकेशरी दिदी आकांभाकां चिल्लाय्चिल्लाय् दनाः राजकुमार राजकुमार धकाः सःतुगु ताल । जिमिला वासः न्यायेत सःतूगु जुइ धकाः मि पना च्वनागु तर अन मेगु हे जुल खनी, पलख लिपा ला एम्बुलेन्स विहार दुने थ्यन । अले जिपि वाथाइथिं दनाः एम्बुलेन्सय् दुगु स्टेचर ज्वना तले मफुम्ह भन्तेबा दुगु कोठाय् वनाः हत्तरपत्तर स्टेचरय् तया अस्पताले यंकेत फुक्कसिनं ल्हवना क्वत हया । सकलें अस्पताले ब्वाँय वन, जिपि विहारय् पिवा च्वं च्वना ।

अले जिमिसं कन्हय् कुन्हु कोण्डन्य भन्तेयात आ गथे च्वँले भन्ते धका न्यना । अथेहे खः, थःम्हं नयेमफु, पाइप तये माल । फंभं थाकु जुजुं वनाच्वंगु दु धकाः दुःखं जाःगु सः न्यना जिमित नं दुःख जुल । अस्पतालं लिबाक्क लिबाक्क लिहां बिज्याइ बले जिमिगु नुगःहे खुलुल्ल मिनाः ख्वाउंसे च्वना वई । भन्ते बा तसकं हे मफुतकि, तसकं हे थाकुल धकाः मनय् अनेतने खँ ल्हाई । चान्हय् न्हयलंचाई, अबले विहारे खिचा तसकं ख्वया च्वनी अले जिमिगु मनय तसकं खँ ल्हाई मनय आकुल ब्याकुल जुइ । छु जुइगु खः खिचात ख्वःगुला बाँमला धाइ । मखु मखु ...लहिना तयापि खिचात ख्वःगु ल्या मदु धयाथे जुइ । भन्तेबायात अस्पतालयात यंकूगु ५ न्हु लिपा फागुन १४ गते सुथय् सिया १०५ पाखे राजकुमार पासा उखे थुखे जुयादिल । हाकनं भतिचा लिपा जित विहारय् छक बाँलाक स्व धकाः ब्वाँय ब्वाँय जुल खनि । जितला भन हे मनय् खँ ल्हात । अले ला जितः नं मन मच्वना जि नं अस्पताले ब्वाँय वना । अनला कुमार भन्तेबा नं १:०५ बजे संसार हे त्वता बिज्यात खनिं । जिगु मन ला तसकं ख्वल, नुगः मछिसेच्वन । आ छु यायये गु ? गथे यायेगु धकाः भतिचा च्वना अनलिपा लास लिफ्टं क्वत हल । अले जिमिसं कुमार भन्ते बायागु सास मदुगु लास ज्वनाः बुद्ध विहारय् ज्वना वया .....

त्रिपिटकाचार्य कुमार भन्ते

मन्त !

दुण्डबहादुर वज्राचार्य

नेपाःया छम्हं छम्ह अन्तिम जीवन्त इतिहास जुया बिज्याम्ह, नेपाःया छम्ह सपुत व्यक्तित्व, विद्वान्म्ह भिक्षु त्रिपिटकाचार्य कुमार काश्यप २०६८ फागुन १४ गते मन्त ! नेपाःया बौद्ध इतिहासय् छगू अपूरणीय क्षति जुल । अनिच्चावत संखारा ! थुगु संवेजनीय घडी वसपोलयात त्रिपिटकया माध्यमं लुम्केगु छगू बःचाधंगु कुतः थन जुयाच्वन ।

संसारया कुं कुनामं इलय् ब्यलय् नेपाः भ्रमण याः बिज्याइपि नां दंपि भन्तेपि, गुरुमांपि व गृहस्थ पण्डितपिसं भगवान् बुद्धप्रति कृतज्ञ देछासे नेपाःमिपित थुकथं स्याचुक

नुगलय् दुनेथ्यंक वंक ओवाद बिङ्गु याः - 'छिमि देशयाम्ह भगवान् बुद्धं प्रवर्तन याना बिज्यागु धम्म (धर्म) थौं संसारभर न्यनाच्वन, परन्तु छिमिसं जुलसा थथिं जाःगु विज्ञानसम्मत धर्मया महत्त्व खंका थौतक नं नाले फयाच्वंगु मदु ।' खःनं धर्मयात मात्र सांस्कृतिक कर्मकाण्ड, पूजाविविध नाला धर्म याना धका जुयाच्वंपि खना हे थथे धाःगु जुइमाः । उकिं थथे न्यनेमाःगु दुःखया खँ खः, नुगः क्वतुनिगु जु हे जुल । बुद्धया नामय् वसपोलया धर्मया नामय् वास्तविकता सिङ्केत गुबले भीपि जागरित जुइ, थ्व छगू ज्वलन्त न्हयसः भीगु न्हयोने दुगु जुल ।

भगवान् बुद्ध जुया बिज्यागु नं वंगु बैशाख पुन्हीया दिनिसं पाय्छि नीखुसः वर्ष दत । वसपोलं बुद्धगयाय्

सम्बोधिप्राप्त याना बुद्धत्व लाभयाना बिज्यासंलि संसारयात धर्मया मिखा कंका बिज्यात, ज्ञानया जः खयेका बिज्यात, धर्म अन्धकारया युगअन्त यानाबिज्यात । वसपोलं थःगु जीवनकालय् ४५ दँ तक निरन्तर गां गामय्, नगरं नगरय् देशं देशय् चाचाःहिला धर्मप्रचार यानाबिज्यात । सत्त्व प्राणी मात्र, चाहे इपि थःपिसं जिपि फलानागु धर्म नाला च्वनागु धका छाया दावी मयायेमा, इपि सकसितं लागू जुइगु धर्म कना बिज्यात । भाग्यवश वसपोल कना बिज्याना थकूगु धर्मया अभिलेख श्रीलंका, बर्मा, थाइल्याण्ड, लावोस, कम्बोडिया आदि थी थी लिपिइ त्रिपिटकया नामं पालि (मागधि) भाषाय् सुरक्षित याना तःगु जुल । करीब सच्छि व चाचू दँ न्हयो पश्चिमी जगतय् पालि टेक्स सोसाइटी संस्था (PTS) सम्पूर्ण त्रिपिटक रोमन लिपि प्रकाशित

याये धुंकलसा अंग्रेजी भाषां त्रिपिटकया ग्रन्थत नं पिकायेत ताःलाये धुंकल । थुकिया आधारय् पश्चिम देशया विकसित भाषाय् तक त्रिपिटक थःथःपिनिगु भाषाय् दयेके धुंकल ।

नेपालय् थेरवादया पुनर्जागरण वसंलि भिक्षु महाप्रज्ञा, प्रथम संघमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर, आचार्य भिक्षु अमृतानन्द महानायक आदि भन्तेपि विदेशय् वना त्रिपिटकया अध्ययन व अभ्यास याना लिहाँ वसंलि त्रिपिटकया महत्त्व बढे जुल । आचार्य भिक्षु कुमार काश्यम छम्हं छम्ह अजाम्ह भन्ते जुल गुम्हसिनं त्रिपिटकय् आचार्य याना त्रिपिटकाचार्य जुया नेपाः लिहाँ बिज्यात ।

ऐतिहासिक छड्ड संगायन बर्मा देशय् सम्पन्न जुसंलि प्रेसया आखलं त्रिपिटकया ग्रन्थ सेट सकल सहभागी देशयापि भन्तेपित बिया हल । भारतय् भिक्षु जगदीश काश्यपया प्रधान सम्पादकत्वय् देवनागरिक आखलं त्रिपिटक पिकायेगु ग्वसा ग्वल । आचार्य भिक्षु कुमार काश्यमयात नं थुगु पवित्र ज्याय् समावेश यात । वसपोलं थुगु ज्याय् दत्तचित्त तया सहभागी जुया अमूल्य योगदान बिया बिज्यात । नेपाःया छम्ह काय्मचाया धर्मया अभिलेख त्रिपिटक ग्रन्थ नेपाःया सकसिनं ब्वने फय्क देवनागरिक आखलं पिकायेगु ज्याय् नेपाःयाम्ह छम्ह काय्मचा भन्तेयागु तःधंगु ल्हाः दुगु नेपाःया नितिं थ्व धर्मगौरवया विषय खः ।

विश्वया गुगुं भाषाय् मदुगुकथं आचार्य अमृतानन्द

महानायक महास्थविरं बुद्धकालीन ग्रन्थतः पालि त्रिपिटकया आधारयु प्रणीतं यानां विज्ञायते । थुगु ग्रन्थं नेपाली भाषायु दुगु धयागु त्रिपिटकया आपालं अंशं नेपाली दुगु बराबर खः । बरु नेपाली दयानं नेपालयु व्यापक रूपयु थुगु ग्रन्थतयुगु उपयोग मयाःगु छता दुःखया खँ खः । थुगु दुग्यःगु ज्यायु नं खने मदयक आचार्य कुमार भन्तेया देन दुगु लुमंके बहःजू ।

वसपोलं तःगुमच्छि ग्रन्थं च्या विज्ञायामध्ये दशपारमितां छगु कृति हे वसपोलयात सदां लुमंका तयेत काफ़ी गाः । बुद्धं व बोधिसत्त्वया बारे च्या विज्ञायाना थकूगु थुगु सफूति वसपोलया विद्वत्त्व उजागर जू । दिवंगत भिक्षु सुदर्शन महास्थविरं थुगु सफूया भायु सम्पादनं याना तःगु खः । थुगु सफू नेपालभाषा पिदने धुंका तःदँ लिपा नेपाली नं पिदंगु दु ।

नेपालयु त्रिपिटकं ग्रन्थतः अभाव जुयाचंगु इलयु फाट्टफुट्ट धम्मपद, थेरीगाथा, खुदकपाठ उदानथं जागु सफू पिदना चंबले प्रस्तुत च्वमियात इतिवृत्तक, मिलिन्द-प्रश्न, दीघनिकायथं जाःगु मूल त्रिपिटकं बुद्धवचनया ग्रन्थतः अनुवादं व प्रकाशनं यायेगु मौका दत । अले मज्झिमनिकाय व संयुत्तनिकाय अनुवादं व प्रकाशनं जूसैलि दिवंगत भिक्षु सुदर्शन महास्थविरं कम से कम खुदकनिकायया सम्पूर्ण

ग्रन्थं नेपालभाषां पिकायेगु ग्वसा ग्वया विज्ञायते । खुदकनिकायया आपालं ग्रन्थं अनुवादं यायेत याकेत ताःलासां पूछता मवं । अले वीर-पूर्ण पुस्तक संग्रहालयया ग्वसालयु थनि निदँ न्हयो त्रिपिटकया ग्रन्थतः नेपालया छगु समृद्ध भाषा नेपालभाषायु अनुवादं यायेगु ग्वसा पिदन । थुगु ग्वसाया न्हापांगु सभायु वसपोल कुमार भन्तेया गरीमामय उपस्थित दुगु जुल । वसपोल स्वयं अस्वस्थ जुया नं सक्रिय निर्देशनं बिया विज्ञायःगु लुमंके बहःजू ।

वसपोलयात सच्चा श्रद्धाञ्जली धयागु हे त्रिपिटकं ग्रन्थतः नेपालभाषां अनुवादं पूर्वकेगु खः । त्रिपिटकया ख्यलयु अग्रणी भूमिका निर्वाहं याना विज्ञायाम् भन्तेया जीवनकालयु त्रिपिटकया अनुवादं पूर्वका क्यने मफुगु थ्व दुःखया खँ खः । अफ त्रिपिटकं ग्रन्थतः बनेत पूर्वधारया रूपयु पाठकपित तयार यायेत उपयोगी जुइगु जातक अडुकथा, जातक, बोधिसत्त्वया सम्पूर्ण बाखँ खुगु सेटया ग्रन्थ तयार जुया वसपोलया ल्हातं विमोचनं याये धका प्रार्थना याना तयागु तकं विमोचनं याकेगु इच्छा पूमवन ।

अन्तयु वसपोलयात मचागु मगागु छुं मदयक याकनं निर्वाणं सम्पति लाभं याना कायेत ताःलायेमा धका आशिका याना । अस्तु । ❀

अनिच्चावत संस्कारा

पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनाका एक
ऐतिहासिक भिक्षु, नेपालका एकमात्र
त्रिपिटकाचार्य दिवंगत पूज्यपाद संघउपनायक
आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरलाई
सुगतिसहित निर्वाण कामना
गर्दछौ ।

हसना बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.
Hasana Saving & Credit Co-operative Ltd.

बलम्बु (भास्तिपुर)–२, काठमाडौं, फोन : ४३१६१७३, फ्याक्स नं. ४३१६१७४

हेतुप्रत्यय आधारबाट अनात्मा बोध

✍ लोकबहादुर शाक्य

उपदेश सुनिरहेको बखत हो भनेर सम्भिसकेको कुरा पछि अलमलमा पर्न पनि सक्छ । उदाहरणअनुसार शरीरमा आत्मा छैन भनेर देशना सुनिरहेको बेला छैन भन्ने आभाष भैसकेता पनि पछि छ जस्तो पनि हुने रहेछ । यस विषयमा चिन्तन गर्दा उत्तम परमार्थ ज्ञानको कुरा जतिसुकै सुने पनि यथार्थ रूपले बुझ्न सकेन भने उपदेश गुणकारक नहुने हुन्छ । अफ स्पष्ट गर्ने हो भने लोकजनले शरीरलाई आफ्नो भनेर पट्याउँछ । आफूले भनेजस्तो हुन्छ भनेर पनि कल्पना गर्ने हुन्छ । आफ्नो अधिनमा भएको भए आफूलाई मन नपर्ने खालको बृद्ध, रोग, मरण किन भए ? श्वास-प्रश्वास निरन्तर चलिरहेको पनि आफूले गरिरहेको हो त ? त्यतिमात्र होइन टाउकाको रौं खैरो हुने वा फर्ने, आँखा धमिलो हुने, कानले नसुन्ने, छाला खुम्चने, हात गोडा कमजोर आदि मन नपर्ने भएर आउने शरीरलाई आफ्नो भनेर कसरी भन्ने ? रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार र विज्ञान कुनै पनि आफ्नो भन्न सुहाउँदैन । त्यसैले बुद्धले अनात्मा भनेर भन्नुभएको हो । रूप भनेको शरीर चतुर्माहाभूत हो । नाम भनेको चेतन मात्र हो । यहाँ आत्मा भनेको कुनै भएको होइन ।

प्राणीहरूको शरीर फीज समान मात्र हो, चतुर्माहाभूत भए पनि पछि कुहिएर पानी भएर जाने अनि धुलो माटोमा मिसिन्छ । त्यसैले सार पदार्थ कुनै पनि बाँकी रहँदैन । संसारमा राम्रा नराम्रा रङ्गीचङ्गी चित्र विचित्रलाई आफ्नो आँखाले चिन्न सक्छ भनेर भन्ने गर्छ । यदि आँखा आफ्नो अधिनमा भएको भए मन नपरेको रूप किन देख्नुप्यो । मन नपरेपनि हेर्नु पर्ने अवस्था हुने भएकोले आँखा आफ्नो अधिनमा छैन भन्नुप्यो । अँध्यारोमा पनि देख्न सकिन्न । विचार गर्नु पर्ने कुरो आँखा पनि छ, रूप पनि छ नदेख्ने अवस्था पनि छ । सबै मिलेर मात्र देख्न सकिने हुन्छ ।

कैयौं वस्तुहरू एक ठाउँमा मिलेर मात्र अनुभवी ज्ञान उत्पन्न हुने हुन्छ । तल्लो मिल्ने हेतु मात्र ज्ञाता हुने हो । आँखाले रूप देख्न आलोक चाहिने हो भने कानले शब्द सुन्न आकाश चाहिने रहेछ । यस्तै नाकले सुघ्न बायु चाहिने भयो । जिब्रोले रस लिन पानी चाहियो, शरीरबाट स्पर्श गर्न पृथ्वी धातु चाहियो । अनि चित्तबाट धर्म (विचार) स्पर्श गर्न जीवित इन्द्रिय तथा विषयको हेतु चाहियो । त्यसमा पनि त्रिकालको अवस्था चाहिन्छ । अध्यात्म तथा बाहिरको सहाराले मात्र ज्ञाता उत्पन्न हुने भएकोले आत्माको हेतु अध्यात्म तथा बाहिरको वस्तुहरूको आधार भैरहेको बुझ्नुप्यो ।

कुन कुन हेतुद्वारा के के उत्पन्न हुन्छ भनेर चिन्तन गर्दा एक इन्द्रिय एउटा विषय, एक विज्ञान र एक नै आधार गरेर जम्मा २४ तत्त्वलाई एक एक गरेर अलग अलग विचार गरी भावना गर्नुपर्ने रहेछ । अनि आत्मा छ छैन बोध हुन्छ । प्रज्ञाको आँखाले बोध भएर आउने रहेछ । मनोधातुलाई एकातिर राखेर हेर्नसके सजिलै बुझ्न सकिन्छ । मनोधातु भनेको पञ्चेन्द्रियको कोषाध्यक्ष हो । कस्तो भने पञ्चेन्द्रियद्वारा स्पर्श भएर अनुभव भएको विषयको निमित्तलाई समातिराखेको धातु हो । गईसकेको भएपनि आजकल भएको स्पर्शको हेतुद्वारा पहिले भएर गैसकेको कुरा सम्झेर आउने रहेछ । अध्यात्म तथा बाह्य आयतनको स्पर्श नै मुख्य तल्लो हो । अहिलेको समयमा भएको विषय गैसकेपछि नै अतीत अनागत (भविष्य) प्रत्युत्पन्न (वर्तमान) यी तीन अवस्थालाई त्रिकाल भनिन्छ । मनोधातुको स्वभाव यही त्रिकाल कल्पना मात्र हो । यस बाहेक अरु ज्ञान मनको अधिकार होइन ।

ज्ञान भनेको सत्संगत तथा विचारद्वारा मात्र प्राप्त हुने हो । स्वयम् स्वभावले उत्पन्न हुने होइन । ज्ञान पनि अध्यात्म तथा बाह्य आयतन भनेको हेतुले मात्र वैराग उत्पन्न हुने हो । वैराग हुने उपायलाई ज्ञान भनिन्छ, चित्त भनिदैन । विषयबाट भिन्न भएको परमार्थ ज्ञानलाई प्रज्ञा भनिन्छ । त्यसलाई पनि मन भनिदैन । पूर्वजन्मको कर्म भनेको पनि मुख्य हेतु त्यही त्रिकाल कल्पना हो । अहिलेको त्रिकाल कल्पनाद्वारा नै उत्पन्न हुने हो । १२ महिना नविराई अखण्ड घुमिरहने अनुरूप शुक्लपक्ष तथा कृष्णपक्ष पनि घुमिरहेको छ । त्यसैगरी साप्ताहिकबाट पनि अखण्ड अनन्त भएर घुमिरहेको छ । फेरी संसार पनि पूर्वजन्मको

अहिले जन्म भयो । अहिलेको पनि त्यही त्रिकाल कल्पनाद्वारा अनागतको इच्छा नै हेतु भएर कुशल अकुशलको विपाक भोगार्थ पुनर्जन्म हुने हुन्छ । त्यहाँ पनि त्यसरी नै त्रिकाल कल्पना भएर फेरि जन्म मरणको चक्र अखण्ड अनन्त घुमिरहन्छ । यही त्रिकाल चक्रलाई यथार्थ बुझेर वर्तमान इन्द्रीय र विषयको स्पर्शमा क्लेश उत्पन्न नहुनेगरी अखण्ड कसरतपूर्वक उपेक्षा गरेर दबाउने हुन्छ । अनागतको इच्छालाई दुःखको कारण भनेर बुझी त्याग गर्ने हुन्छ ।

यस्तै प्रकारले परमार्थ सत्य अनुसार रूप भनेको शरीर चतुर्माहभूत अनि नाम चेतना मात्र हो । आत्मा भनेको छैन । सार पदार्थ पनि नभएको कुरा बुझ्नु प्रज्ञा हो । यहाँ यस कुरा पनि उल्लेखनीय छ कि सिद्धार्थ कुमार मेहनत, अनुसन्धान गरेर प्रतीत्यसमुत्पाद सिद्धान्त (अविद्या, संस्कार, विज्ञान, नामरूप, षडायतन, स्पर्श, वेदना, तृष्णा, उपादान, भव, जाति, जरामरण) पत्ता लगाएर मात्र बुद्ध हुनुभएको यथार्थ कुरो बुझ्नुपन्थो । यस परमार्थको कुरा लोकजनहरूले बुझ्नुपन्थो । यस परमार्थको कुरा लोकजनहरूले बुझ्नु कठीन भएकोले पहिले चतुरार्यसत्य देशना गर्नु भएको रहेछ । बुद्ध हुनुभएको १९ वर्षपछि मात्र प्रतीत्यसमुत्पादको देशना गर्नुभएको भन्ने पनि सुनिन्छ । बलवीर्यद्वारा निरन्तर प्रयास गरेर प्रज्ञायुक्त भएर कुशल कर्मद्वारा भवचक्रबाट मुक्त हुनसक्ने भयो । यस कुरालाई भित्र दिलदेखि विचार गरेर संवृत्य तथा परमार्थसत्य बुझी व्यवहारमा प्रयोग गर्न सकेमात्र निर्वाणको मार्गमा अग्रसर हुन सक्ने भयो ।

चक्षु र रूपको संयोगबाट उत्पन्न भएको विज्ञानले रूपको अनुभव भयो कि मात्र सुख वेदना दुःख वेदना, असुख-अदुःख वेदना अनुभव हुने रहेछ । यस अनुभव अथवा वेदनास्कन्ध पनि आफू आफैं उत्पन्न भएर आउने नभै चक्षु तथा रूपको हेतुद्वारा उत्पन्न हुने भएकोले हेतुप्रत्यय भनिराखेको हो । उत्पन्न भएको कुनैपनि नित्य नभै नाशवान भएर जाने परिवर्तनशील हो, आत्मा होइन । मनोधातुको कुरा बुझ्नको निम्ति यस कुरा आएको हो । त्रिकाल चक्र भनेको पनि यही हो । १८ लक्षणयुक्त हुने वित्तिकै निर्वाणको रस बुझेर आउने हुन्छ । दुर्लभ मनुष्य जीवन भयो कि धेरै प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ । विचारवान भएर सार असार बुझेर त्याग गर्नुपर्ने रहेछ ।

इन्द्रीयलाई दुइ भाग गर्दा चक्षु, स्रोत, घ्राण,

जिह्वालाई ज्ञानेन्द्रीय भनिराखेको छ भने काय, वाक, चित्तलाई कर्मेन्द्रीय भनिन्छ । कायलाई पनि विभाजन गर्दा हस्त, पाद, गुप्तेन्द्रिय भनेर तीन प्रकारको छ । ज्ञानेन्द्रीय भनेको बोधक रहेछ, काय वाक र चित्त कर्मकर्ता भएकोले कर्मेन्द्रीय भनिराखेको छ । त्रिकायद्वारा हुने क्रियाकलाप रागादि क्लेशयुक्त भयो कि अकुशल कर्म हुने भयो । क्लेशरहित भयो कि विपाक नहुने भयो, ज्ञानेन्द्रीय, कर्मेन्द्रीय दुबै आत्मा होइन, किनभने ज्ञानेन्द्रीय नचाहे पनि भैरहन्छ, त्यसैले 'म मरो' भन्ने छैन । काय, वाक, चित्त हस्त, पाद, गुप्तेन्द्रीयलाई प्रयास गर्दा आफ्नो अधिनमा राख्न सकिन्छ । कर्म पनि हेतु हो । त्यसको हेतु तृष्णा हो, तृष्णा नै कर्म विपाकको कारण हो । साधकहरूले तृष्णालाई पनि ज्ञानद्वारा निरोध गर्न सक्दछ । फेरि तिक्ष्ण प्रज्ञा नभएसम्म शंका निर्मूल हुँदैन । त्रिकाय नै परिशुद्ध गर्नुपर्ने रहेछ । काय वाक चित्त शुद्ध नभएसम्म चित्तको व्यवहार भ्रमेलामा अलमलिरहने हुँदोरहेछ । यही अपरिशुद्ध चित्तले निर्णय गर्न नसकेसम्म लीला देखाउने 'परमेश्वर' को सत्ता 'आत्मा' छ भनेर विश्वास गर्दोरहेछ । खोजिहेर्दा हुने छैन । अन्दाजको भरमा मात्र कल्पना गर्ने बुझ्नुपन्थो ।

मानिसको शरीरमा पृथ्वी २०, आपो १२, तेजो ४ बायो ६ गरेर ४२ तत्त्व मिलेर मेशिनको पूर्जा चल्नेजस्तो भएर कर्म, चित्त, ऋतु, आहारको भरमा जीवन चलिरहेको हो । पहिलेको जन्मको संस्कारलाई कर्म भनिन्छ । चेतनको हेतु भैरहेको चित्त भनिन्छ, गर्मी, ठण्डीद्वारा रक्षा भैरहेको ऋतु भयो । आयुको आधार भैरहेको नाश भयो । यसरी कर्मचित्त ऋतु खाना चार मध्येमा एक मात्र नभए पनि प्राणीहरू बाँच्न सक्तैन । जीवन भएसम्म इन्द्रीयबाट स्पर्श अनुभव हुने शक्ति पनि भैरहन्छ । जीवन अन्त हुनासाथ ती शक्तिहरू पनि विनाश भएर जाने हुन्छ । यसप्रकारले हेतुबाट उत्पन्न भएको चेतन शक्तिलाई परिवर्तनशील, क्षणभंगुर ज्ञातालाई 'आत्मा' नभनिने बुझ्नुपन्थो । अविद्या भएर संस्कार भयो, संस्कार भएर विज्ञान, विज्ञानद्वारा नामरूप, नामरूपको साथमा एक अध्यात्म आयतन, अध्यात्म आयतन भएर नै स्पर्श हुने हो । स्पर्श भयोकि अनुभववेदना उत्पन्न हुन्छ । वेदनाबाटै तृष्णा हुने हो । तृष्णाको मुहान नै उपादान । उपादानको कारण भव भएर रहन्छ, जहाँ भव त्यहाँ जन्म हुन्छ । जन्म भयोकि जरामरण र अनेक प्रकारको दुःख मात्र भैरहने हुन्छ ।

अनेक प्रकारको दुःख भैरहनु नै जरामरण अथवा अनित्य भएकोले हो । अनित्य-जरा-मरण हुने भएकोले नै जन्म भएको हो । जन्म भएको पनि भव भएर मात्र हो । भवको हेतु उपादान हो । तृष्णा भएर उपादान भएको हो । तृष्णा उत्पन्न भएको अनुभव भएर हो । अनुभवको जन्मस्थान स्पर्श, स्पर्श भएको पनि अध्यात्म आयतन अथवा चक्षु आदि ६ इन्द्रियद्वारा भएको हो, आयतनको वासस्थान नामरूप हो नामरूपको मुख्य कारण पनि गर्भवास रहने विज्ञान तत्त्व हो । गर्भमा रहने कारण पनि संस्कार भएर हो । संस्कार भएको पनि अविद्या अन्धकार भएर हो । अविद्याको स्थान जन्म भैरहने भयो । संसारमा कुनै पनि एक भएर मात्र अर्को भएर आउने रहेछ । हेतु नभैकन कुनै पनि हुने छैन । त्यसैले चित्त तत्त्व भएर नै स्पर्श अनुभव हुने शक्ति भएर आउने हो । जीवन भएर नै चित्त भएको हो । जन्म भएकोले जीवन भएको हो । पहिलेको जन्मको संस्कारलाई विपाक भोगार्थ जन्म भएको भनिन्छ । यस प्रकारबाट प्रतीत्यसमुत्पाद एक भएर अरु उत्पन्न भैरहेको हो । त्यसैले चेतनको शक्ति पनि 'प्रतीत्यसमुत्पन्न' बाहेक आत्मा होइन ।

उपरोक्त प्रकारबाट परमार्थ सत्यको ज्ञान बोध गर्न सकेपछि यावत् चिजवस्तु प्राणी अनित्य भएकोले परिवर्तनशील छ भनेर बुझ्न सक्ने रहेछ । प्रतीत्यसमुत्पादद्वारा भवचक्र चालु भैरहेको गम्भीर सिद्धान्त बुझ्न कठिन भएकोले नै धेरै जसोले आत्मा मानिराखेको देखिन्छ, हेतु नभैकन कुनै पनि उत्पन्न हुँदैन । हेतुप्रत्ययद्वारा नै वैज्ञानिक सिद्धान्त भैरहेको हो । वज्रयानको सिद्धान्त अनुसार अनेक ईश्वरको कल्पना प्रज्ञामूर्ति मात्र हो । बुद्धधर्ममा सर्वशक्तिमान ईश्वर मान्दैन । फेरि देवतालाई वास्ता नगर्ने पनि होइन । अनेक देवताहरूसँग गुण हुन्छ । देवता दर्शन गर्नुको मनसाय तिनीहरूसँग भएका ज्ञानद्वारा प्रेरणा लिएर अग्रसर हुनु हो । परमार्थ सत्यको कुरा बुझ्न प्रज्ञा नभै हुँदैन । देवता दर्शन गरेर वरदान लिने मनसुवा गरिरहेको पनि प्रज्ञा ज्ञानको अभाव स्पष्ट भयो । त्यसैले बुद्धधर्म यथार्थ रूपले बोध गरेर व्यवहारमा प्रयोग गर्न प्रज्ञाज्ञान अनिवार्य भैरहेको कुरा स्पष्ट बुझी अग्रसर हुनु परिरहेको छ । अस्तु ।

(सन्दर्भ पुस्तक: बौद्ध ऋषि महाप्रज्ञाकृत 'परमार्थ ज्ञान दर्शन'

अनुवादक, भिक्षु विशुद्धानन्द 'प्राणपुत्र' ।

अनिच्चावत संखारा

पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनका एक
ऐतिहासिक भिक्षु, नेपालका एकमात्र
त्रिपिटकाचार्य द्विवंगत पूज्यपाद संघउपनायक
आचार्य भिक्षु **कुमार काश्यप महास्थविरलाई**
सुगतिसहित निर्वाण कामना
गर्दछौ ।

इन्द्रेणी वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

गुरुजुधारा, काठमाडौं, फोन नं. ४३१५३४४, फ्याक्स : ४३१०४५८

लुगु सुच

जातक : बोधिसत्त्वया सम्पूर्ण बाखँ पिदनीन ! पिदनीन !! पिदनीन !!!

अनुभवी अनुवादक भाजू दुण्डबहादुर वज्राचार्यजुया ल्हातं सललं वंकः याउँक अःपुइकः व थुइकः नेपाल भाषाय् अनुवादित सम्पूर्ण ५४७ पु जातक बाखँ प्रत्येक छेय छेय संग्रह याना तये माःगु, ब्वने माःगु, ब्वंका न्यने माःगु ग्रन्थत याकनं पिदने त्यंगु झी सकसियां लागी अतीव धर्मगौरवया विषय खः ।

२०×३० बाइ ८ साइजया लगभग निहःत्यां मयाक पृष्ठ दुगु छकोलं खुगु (6 Volumes) या सेट आः तकं नेपाल भाषाया इतिहासय् गुगु विधाय् गुबलें पिहाँ मवःनिकथं प्रथमवार पिहाँ वये त्यंगु दु । सीमित रूप्य पिदनीगु थुपिं जातक सेट पिहाँ वये न्त्यो थः सम्बन्धित विहार वा संघसंस्थाया् वा क्वय्या ठेगानाय् सम्पर्क तथा थःथःपिनिगु नां चक्का आरक्षण याना बिज्याहुँ/दिसँ । धर्मया मूल

ग्रन्थ अध्ययन याना मूल खँ थुइकेत थःत अवसर चूलाका बिज्याहुँ/दिसँ । जातक सेटया जम्मा मू ३०००- तका जुइ तर न्हवः दां बिया दर्ता नं. (ल्या) सहित रसिद कया तःपिन्त मू २०००- तकां उपलब्ध जुइ ।

प्रत्येक थेरवादी विहारया प्रमुख भन्ते/गुरुमां वा बौद्ध संघसंस्थातय्सं उपरोक्तकथं आरक्षण इच्छुक व्यक्तिपिनिगु नां, ठेगाना, फोन नं आदि संग्रह याना जिपिनापं यथाशिघ्र सम्पर्क तयेत इनाप दु । सीमित जक सेट छापे जुइगु जुया लिपा मदय्का नुगः मछिंकाः चवनेमाले फु ।

लुमंके बहःजू, न्याना बिज्याइगु/दीगु प्रत्येक ग्रन्थ सेटपाखें बुद्धशासनयात बांलागु तिबः जूवनी । श्रद्धालु प्रकाशक परिवारपाखें पिदनीगु जातक ग्रन्थ सेट बिक्रीपाखें प्राप्त जुइगु रकम त्रिपिटक बौद्ध ग्रन्थ प्रकाशन कोषय् दुतिनीगु जुल ।

सम्पर्क :

वीर-पूर्णा पुस्तक संग्रहालय पूर्णाबहादुर वज्राचार्य एण्ड सन्स निवास गाःबहाल, यल, मोबाइल नं. ९८४१२१७४२९ फोन नं. ५५४३४२५/५५३३३२६		सम्पर्क : भिक्षु धर्मगुप्त महास्थविर बौद्धजन विहार, सुनाकोठी मो. ९८४१२९७९८५		भिक्षु राहुल महास्थविर ध्यानकुटी विहार, भोत ९८४१२८४७२९	
भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविर आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू मो. ९८४१२७७८६०	भिक्षु भद्रिय महास्थविर यम्पि महाविहार, गःछें ९८४१७१३६९९	भिक्षु उपतिस्स महास्थविर संघाराम विहार, ढल्को मो. ९८४९२४०६९५	भिक्षु कोण्डन्य बुद्धविहार, भूकुटीमण्डप ९८५१०४६९८८		
भिक्षु पञ्जारतन सुमंगल विहार, लुंखुसी ९८४१२३७२६७	भिक्षु पियदस्सी चतुब्रह्म विहार, मातातीर्थ मो. ९८४१९३९०६४	मदनरत्न मानन्धर धर्मकीर्ति विहार, श्रीघः मो. ९८५१०३००८५	अनागारिका अगजाणी अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, शंखमू मो. ९८४१४६९२२६		

बौद्ध गतिविधि

आनन्दकुटीमा मासिक बुद्धपूजा

२५ माघ २०६८, काठमाडौं । माघ पूर्णिमा-सिपुन्हिका दिन आनन्द कुटी विहारमा मासिक बुद्धपूजा, धर्मदेशना, दानप्रदान तथा भोजन कार्य सम्पन्न भयो । लंकाराम चैत्य परिसरमा दीप-प्रज्वलनपछि सामूहिक रूपमा लामबद्ध भइसकेपछि आनन्दकुटी विहारका सदस्यसचिव एवं अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविरसमक्ष पंचशील-प्रार्थना गरियो र बुद्धपूजापछि भिक्षु कोण्डन्यले माघ पूर्णिमाको महत्त्वको बारेमा कथात्मक उपदेश गर्नुहुँदै भन्नुभयो-“ब्राह्मण कूलका भिक्षुहरू सारिपुत्र र मौद्गल्यायनलाई भगवान् बुद्धले माघ पूर्णिमाकै दिन अग्रश्रावक एवं धर्मसेनापति घोषणा गर्नुएको, बुद्धले आजकै दिनमा १२५० जना भिक्षुहरूलाई भेला गराई प्रातिमोक्ष-उपदेश गर्नुभएको हो भने आजकै माघपूर्णिमाका आयु-संस्कार परित्याग गर्नुभएको हो । आजको तीन महिनापछि बैशाख पूर्णिमाका दिन मैले महापरिनिर्वाण प्राप्त गर्नेछु भनेर घोषणा गर्नुभएको दिन भएर नै आजको दिनलाई आयु-संस्कार परित्याग दिवसको रूपमा मनाइँदै आएको छ ।” सो दिन मैतिदेवी निवासी पूर्णमान नकमी परिवारले उपस्थिति सम्पूर्ण भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिका तथा उपासक-उपासिकाहरूका लागि जलपान-भोजन दान गर्नुभएको थियो ।

थारु समुदायमा बुद्ध विहार

३ माघ, सप्तरी । धर्मोदय सभाका पूर्व क्षेत्रीय सदस्य एवं बौद्ध जागरण सिंह विहारका प्रसवनी सप्तरीका अध्यक्ष रामलगन चौधरीको पहल तथा नागरिक वडा मञ्चका संयोजक मेघनारायण चौधरीको अध्यक्षतामा सतवरिया-५, सप्तरीस्थित 'सत बुद्ध विहार' नामक बौद्ध विहारको स्थापना एवं उद्घाटन थारु समुदायको नयाँ वर्ष माघीको शुभअवसरमा गरिएको छ । बीरबहादुर चौधरीको अध्यक्षतामा ११ सदस्यीय कार्य समितिको चयन भएको छ । उपाध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षमा क्रमशः इन्द्रपरी चौधरी, पुनाराम चौधरी र नितु चौधरी रहेका छन् । सदस्यहरूमा हिरालाल चौधरी, खुशीराम चौधरी, कृष्णबहादुर

चौधरी, सुदर्शन चौधरी, ललिता चौधरी, सितलमणी चौधरी र लक्ष्मी चौधरी रहेका छन् भने ५ सदस्यीय सल्लाहकार मण्डलमा खुशीराम चौधरी, गोपाल चौधरी, मेघनारायण चौधरी, श्रीराम चौधरी र रामलगन चौधरी रहेका छन् ।

बौद्धमहिलामा डा. केशरीलक्ष्मी अध्यक्ष

२१ माघ, काठमाडौं, बौद्ध महिला संघ, नेपालको १५ औं वार्षिक साधारण सभा बुद्ध विहार, भृकुटीमण्डपस्थित संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको प्रमुख आतिथ्यता तथा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविरको सभापतित्वमा सम्पन्न भयो । संघका अध्यक्ष बासन्तीदेवी वज्राचार्यबाट स्वागत, उपाध्यक्ष चन्द्रदेवी शाक्यबाट वार्षिक प्रतिवेदन, कोषाध्यक्ष प्रभावती स्थापितबाट आर्थिक प्रतिवेदन, उपाध्यक्ष वीणा कंसाकारबाट धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभयो भने प्राज्ञ रीना तुलाधरले कार्यक्रम संचालन गर्नुभयो । सो सभापछि डा. केशरी लक्ष्मी मानन्धरको अध्यक्षतामा १९ सदस्यीय नयाँ कार्य समिति निर्वाचन चुनिएको जानकारी गराइएको थियो ।

बेनीमा विहार सिलान्यास

३ फागुन, बेनी, म्याग्दी जिल्लाको सदरमुकाम बेनी बजारदेखि लगभग १ कि.मि. उत्तर पश्चिमस्थित म्याग्दी बौद्ध संघको तत्वावधानमा जग्गा दाता पुण्यबहादुर शाक्य तथा लक्ष्मी शाक्यद्वारा बुद्ध विहार सिलान्यास गरिएको छ । करिब २ रोपनीको जग्गामा निर्माण हुनलागेको सो विहार सिलान्यास कार्यक्रममा बुद्धपूजा, परित्राण पाठपछि भिक्षु मेधंकरले प्रवचन गर्नुभयो । भिक्षु मेधंकर, म्याग्दी उद्योग बाणिज्य संघका अध्यक्ष कुबिर कुमार श्रेष्ठ, म्याग्दी बौद्ध संघका संस्थापक अध्यक्ष प्रकाश कुमार श्रेष्ठले शुभकामना मन्तव्य दिनुभयो । म्याग्दी बौद्ध संघका अध्यक्ष यज्जनलाल शाक्यको सभापतित्वमा सम्पन्न सो कार्यक्रममा सचिव याम शाक्यले कार्यक्रम संचालन गर्नुभएको थियो ।

यसरी नै माघ २८ गते चैत्य परिसरमा विशेष बुद्धपूजा एवं धर्मदेशना कार्यक्रम सम्पन्न भयो । नेपाल मगर विद्यार्थी संघका केन्द्रीय एवं जिल्ला पदाकारिहरूले भिक्षु अस्सजि र भिक्षु वजिरजाणबीच धार्मिक बहस गरेका थिए ।

You may Visit : www.anandabhoomi.com

माघ २९ गते उपासक कृष्णबहादुर शाक्य तथा उपासिका विष्णु शाक्यका कुलपुत्रहरू निर्देश र निशानलाई भिक्षु अस्सजिको उपाध्यायत्वमा क्रमशः श्रामणेर निग्रोध र श्रामणेर राहुल नामले एकदिने प्रब्रज्यादीक्षा प्रदान गरियो ।

ऐतिहासिक भिक्षु कुमार काश्यपको निधन

१४ फागुन, काठमाडौं । नेपालका एकमात्र ऐतिहासिक त्रिपिटकाचार्य संघउपनायक भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको फागुन १४ गते, आइतबार दिउँसो १:०५ बजे ८५ वर्षको उमेरमा निधन हुनुभयो । पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनका एक स्तम्भका रूपमा स्थापित भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको निधन लगत्तै उहाँको पार्थिव शरीरलाई अन्तिम दर्शनार्थ बुद्धविहार भृकुटीमण्डपको धर्महलमा १ दिन राखियो । नेपालका संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरसहित भिक्षु महासंघ, अनागारिका संघ, उपासक उपासिकाहरूको उपस्थितिमा पूजापाठ गरियो । आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप धार्मिक कोषबाट दान प्रदानपछि पुण्यानुमोदन गरियो ।

१५ गते बिहानदेखि १६ गते दिउँसोसम्म उहाँको पार्थिव शरीरलाई अन्तिम दर्शनार्थ स्वयम्भूस्थित ऐतिहासिक आनन्दकुटी विहारमा राखियो, जहाँ दिवंगत कुमार भन्तेले ५० वर्षभन्दा बढी समय बिताउनुभएको थियो । राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय व्यक्तित्वहरूबाट अन्तिम श्रद्धाञ्जली, भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिका, लामा गुरुहरू, वज्राचार्य गुरुजुहरूबाट धार्मिक विधिपूर्वक पूजापाठ, विभिन्न राजनैतिक दलका नेताहरूबाट अन्तिम दर्शनपछि १६ गते अन्तिम दाहसंस्कारपूर्व औपचारिक धार्मिक अनुष्ठानविधि सम्पन्न गरियो । आनन्दकुटी विहार संस्थाका अध्यक्ष भिक्षु मैत्री महास्थविरतथा विहारका सदस्य सचिव एवं अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविरले प्राप्त शोकसन्देश वाचन गर्नुभयो । संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, धर्मोदय सभाका अध्यक्ष भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरले अनित्यस्मरणसम्बन्धी उपदेश गर्नुभयो । आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप धार्मिक कोषका अध्यक्ष भिक्षु कोण्डन्यले दिवंगत महास्थविरको संक्षिप्त जीवनी प्रस्तुत गर्नुभएको सो अवसरमा नेपालका लागि श्रीलंकाका राजदूत थोसपाल हेवागेले दिवंगत महास्थविरप्रति श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्नुभयो । आनन्दकुटी विहार तथा आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप धार्मिक कोषबाट दानप्रदानपछि मतकवस्त्र दान, पुण्यानुमोदन गरियो । यसपछि दिवंगत भन्तेको पार्थिव शरीरलाई तीन पटक चैत्य परिक्रमापश्चात् स्वयम्भू परिक्रमा गराई प्रब्रजित दीप पुन्याइएको थियो । अन्तिम दाहसंस्कारकै लागि श्रीलंकाका महामहिम राष्ट्रपतिका धार्मिक सल्लाहकार

एवं अमरपुर सभाका अध्यक्ष भिक्षु कोटुगोड धम्मावास मसानमा आउनुभई भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्नुभयो । नेपालका संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, आनन्दकुटी विहार संस्थाका अध्यक्ष भिक्षु मैत्री महास्थविर, अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव एवं विहारका सचिव भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविर, धर्मोदय सभाका अध्यक्ष भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, धार्मिक कोषका अध्यक्ष भिक्षु कोण्डन्यले दागबत्ती दिनुभयो ।

प्राप्त शोक सन्देश (Condolence Message):-

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ, His Holiness Somdet. Phra Nyanasamvara Supreme Patiraych of kingdom of Thailand, President of Srilanka, Prime Minister of Srilanka, Srilanka Monastery, Venerable Witiyala Seewalie Naykaka Thera of USA, Embassy of Srilanka, Prime Minister of Sirlanka Anad Minister of Buddha Sasana and Religions Affairs, Dr. Welamitiyawe Sri Kusaladhamma Nayaka Thero Srilanka, Parama Dhamma Chetiyā Maha Pririvena Sri-Lanka, नेपाली कांग्रेस, नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले), बौद्ध महिला संघ नेपाल, अन्तर्राष्ट्रिय बुद्ध परियन्ति उदय विहार, सुभाषित ज्ञानमाला संघ, करुणा बौद्ध संघ, तानसेन, धर्मोदय सभा काठमाडौं, Srilanka Akhil Nepal Bidhyarthi Sangh, धर्मशीला बुद्ध विहार पोखरा, लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालय, बौद्ध युवा कमिटी ललितपुर, अखिल भारतीय भिक्षु महासंघ, सुलक्षण कीर्ति विहार, दी शाक्य फाउन्डेसन नेपाल, युवा बौद्ध समूह, नेपाल राष्ट्रिय ज्ञानमाला समिति, धर्मोदय सभा, बुटवल शाखा लगायत संघ संस्थाहरू ।

बौद्धमार्गीहरूको बृहत बुद्धपूजा

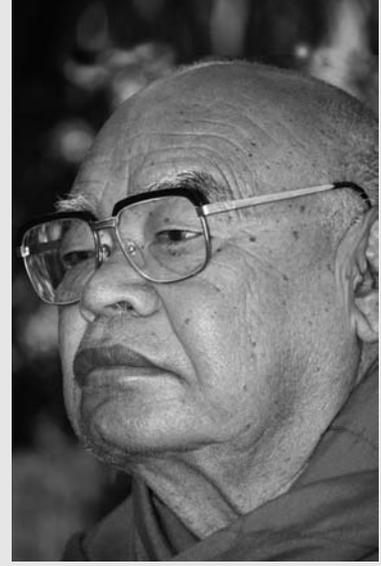
१९ फागुन, पाल्पा । तानसेन- ५ स्थित महाचैत्य विहारमा ज्ञानमाला सभा, बौद्ध महिला संघ, मैत्री क्लव, तानसेन तथा ज्ञानमाला भजन खलः स्वयम्भू, काठमाडौंको संयुक्त आयोजनामा बृहत बुद्धपूजा, ज्ञानमा भजन सम्पन्न भयो । ज्ञानमाला सभा महाचैत्य विहारका उपाध्यक्ष चन्द्रलाल शाक्यको अध्यक्षतामा सम्पन्न औपचारिक कार्यक्रममा मैत्री क्लव तानसेनका अध्यक्ष रिलनमान महर्जन, बौद्ध महिला आजीवनदायक समितिका अध्यक्ष सुमना शाक्य, ज्ञानमाला सभाका निवर्तमान अध्यक्ष कृष्ण प्रसाद शाक्य, ज्ञानमाला सभाका संरक्षक तथा बौद्ध विद्वान चिनिया लाल वज्राचार्य, स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खलःका अध्यक्ष पुन्य रत्न शाक्य, खलःका सचिव पूर्णकाजी ज्यापू तथा शान्ति सद्भावना ज्ञानमाला भजनका संरक्षक प्रतिज्ञा रत्न शाक्यले बल्नुभयो । ३५० जनाको उपस्थितिमा सम्पन्न कार्यक्रम ज्ञानमाला सभाका सचिव त्रिरत्नलाल शाक्यले संचालन गर्नुभयो ।

अनिच्चावत संखारा

पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनया छठह ऐतिहासिक भिक्षु, नेपालय् शौतक छठहयां छठहजक त्रिपिटकाचार्य, बुद्धजयन्ती समारोह समितिया तक्व मछि अध्यक्षया जित्मेवारी कया बिज्याये धुंकुठह द्विवंगत नेपाःया पूज्यपाद संघउपनायक आचार्य भिक्षु **कुमार काश्यप महास्थविर**यात सुगतिस्सहित निर्वाण कामना याना ।

बुद्धजयन्ती मूल समारोह समिति

आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू
नगर कार्यालय : श्रीघ विहार, नघल, येँ

जन्म : वि.सं. १९८३ श्रावण १८ गते

मरण : २०६८ फागुन १४ गते

अनिच्चावत संखारा

पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनका एक ऐतिहासिक भिक्षु, नेपालका एकमात्र त्रिपिटकाचार्य द्विवंगत पूज्यपाद संघउपनायक आचार्य भिक्षु **कुमार काश्यप महास्थविर**लाई सुगतिस्सहित निर्वाण कामना गर्दछौं ।

बासुदेव देसार, शोभा देसार विरज देसार

चापागाउँ, (थौकन्हे: जापान)

जन्म : वि.सं. १९८३ श्रावण १८ गते

मरण : २०६८ फागुन १४ गते

नेपालका एकमात्र त्रिपिटकाचार्य
ऐतिहासिक दिवंगत भिक्षु
कुमार काश्यप महास्थविरप्रति
हार्दिक श्रद्धाञ्जली !

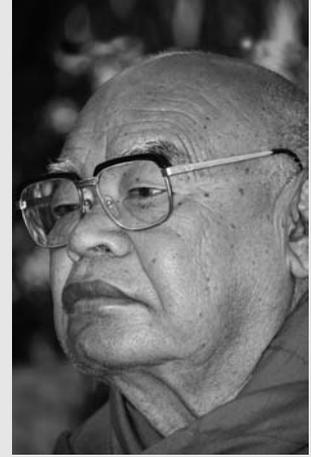

बलम्बु च्याउ सहकारी संस्था लि.

बलम्बु, काठमाडौं

अनिच्चावत संखारा

पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनका एक ऐतिहासिक
भिक्षु, नेपालका एकमात्र त्रिपिटकाचार्य दिवंगत
पूज्यपाद संघउपनायक आचार्य भिक्षु **कुमार काश्यप**
महास्थविरलाई सुगतिसहित
निर्वाण कामना गर्दछौं ।

मिलन बहुउद्देशीय सहकारी संस्था लिमिटेड

हवनाछैं, पाको, न्यूरोड, काठमाडौं ।

फोन: ४२३१०३६, ४२२२०६५, फ्याक्स : ४२१६१६७

शोक पुस्तिकाबाट साभार

भिक्षु कुमार काश्यपको अचानक निधनको खबरले मलाई स्तब्ध बनाएको छ। यस दुःखद घडिमा म वहाँप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। वहाँले शान्तिका निमित्त दिनुभएको योगदानहरू सदा चिरस्थायी हुनेछन् र हामीलाई मार्गदर्शन गरिरहेका छन्।

भूलनाथ खनाल
पूर्व प्रधानमन्त्री, नेकपा एमाले

आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर ८५ औं वर्षको उमेरमा असामायिक निधन समाधिस्थ हुनुभएकोमा नेपाली कांग्रेस पार्टी र मेरो आफ्नो तर्फबाट हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दै सम्पूर्ण महास्थविर परिवार सहयोगी भिक्षुजनहरूमा समवेदना प्रकट गर्दछु। उहाँको आत्मा महाप्रयाणमा परिणत होस् भन्ने कामना समेत गर्दछु।

रामचन्द्र पौडेल
उपसभापति, नेपाली कांग्रेस

भिक्षु कुमार काश्यपज्यूको निधन एउटा अपूरणीय क्षति हो। उहाँको निधनमा गहिरो शोक र उहाँप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। समग्र बौद्ध समुदायमा हार्दिक समवेदना।

के.पी. ओली

आदरणीय भन्ने श्री कुमार काश्यपको दुःखद निधनको खबर सुनें। यसले धेरै स्तब्ध, मर्माहत र दुःखित बनाएको छ। सर्वप्रथम वहाँको चिरशान्तिको कामना गर्दै हार्दिक श्रद्धाभाव व्यक्त गर्दछु। वहाँ मेरो पुरानो मित्र पनि हुनुहुन्थ्यो। अस्वस्थ भएको समयमा भेटघाट भएको थियो। त्यस्तो समयमा पनि वहाँलाई नेपाली जनता र नेपाल राष्ट्रको वारेमा धेरै चिन्ता र चासो थियो। देशमा कहिले शान्ति छाउँछ र नयाँ संविधान बनेर नेपाली जनताको जीवनमा समृद्धि आउँछ भन्ने गहिरो चिन्ता जाहेर गर्नुभएको मलाई यतिखेर वहाँको पार्थिव शरिरअगाडि उभिँएर श्रद्धाञ्जलि व्यक्त गर्दा ती क्षणको झन्झटको भैरहेको छ।

श्री कुमार शान्ति, समानता र अहिंसाका अग्रदूत गौतम बुद्धको असल अनुयायी हुनुहुन्थ्यो। बुद्धका असल उपदेशलाई आम मानिसबीच पुऱ्याउन वहाँले अहोरात्र खट्नुभएको थियो। वहाँको निधनले मुलुकले एकजना निष्ठावान, देशभक्त, शान्ति र मुलुकको प्रगतिका चाहना राख्ने सुयोग्य भिक्षु गुमाएको छ। अन्त्यमा फेरि पनि वहाँप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जलि व्यक्त गर्दै वहाँका अधूरा सपनाहरूलाई पूरा गर्ने कठिन कार्यमा वहाँका उत्तराधिकारीहरूले सक्षम भूमिका निर्वाहा गर्नुहुने अपेक्षा गर्दछु।

अमृतकुमार वोहरा
नेकपा (एमाले)

.....पूज्यपाद कुमार भन्ते, नेपालको बुद्धशासनिक इतिहासमा अविस्मरणीय नियति र भोगाइ, आदर्शवादी चारित्रिक जीवन, जनमानसमा हँसिलो, मिलनसार नम्रतायुक्त, सबैको 'प्रिय' भन्ते हुनुहुन्थ्यो।

मेरो गुरुको रूपमा वहाँले श्रामणेर जीवन र पछिसम्म धर्म र जीवनका ज्ञान र उपदेशहरू पाउँदा म (आफूले) अहोभाग्य ठान्दछु। नेपालको प्रथम भिक्षु तालिम केन्द्र, संघाराम (२०३८) आरम्भ पश्चात त्यहाँ दिक्षित श्रामणेरहरूलाई स्वयम्भू आनन्द कुटी विहारदेखि पाल्नुभई वहाँले प्रियमनाप स्वरूपले जुन शिक्षाहरू, विशेषतः पालि-परित्राण लयात्मक तरिकाले सिकाउनुहुन्थ्यो, त्यो मेरो मानस-पटलमा अज्झैँ ताजा छ। विशेषतः नव श्रामणेर-भिक्षुहरूलाई सुरिलो र लयात्मक तरिकाले 'नरसीह गाथा' जयमंगल गाथा' आदि परित्राण पाठ लयबद्ध तरिकाले नेपाली भिक्षु-श्रामणेरहरूलाई करुणाभावले सिकाउने वहाँ एकमात्र श्रद्धेय भन्ते हुनुहुन्थ्यो।...

सभासद: **भिक्षु आनन्द**

संघाराम विहार, anandapath@gmail.com

एउटा ऐतिहासिक व्यक्ति बित्तुभयो। बुद्धशासन चिरस्थायी निमित्त अर्को कुमार भन्तेको आवश्यकता छ।

प्राज्ञ रीना तुलाधर

भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको दुःखद निधनले बुद्धधर्मको प्रचार प्रसारमा जीवनभर समर्पित अथक व्यक्तित्व गुमाएको छ। यसले बुद्धधर्मको विकासमा अपूरणीय क्षति पुऱ्याएको महशुस गरेका छौं। उहाँको शान्त र प्रफुल्लित हुने व्यक्तित्व र त्याग तपस्या आजका बौद्धहरूलाई सधैं प्रेरणादायी रहने छ। आजका भिक्षु, भिक्षुणी, उपासक, उपासिका सबैले बुद्धधर्मप्रति निष्ठा, त्याग, समर्पण जस्ता उहाँमा निहित गुणको अनुकरण गर्नु नै उहाँप्रति सच्चा श्रद्धाञ्जली हुनेछ।

सचिव: **सुनिल महर्जन**

बौद्ध युवा कमिटी, ललितपुर

श्रद्धेय कुमार काश्यप महास्थविर प्रजातन्त्रका एउटा योद्धा हुनुहुन्थ्यो। उहाँलाई बुद्धधर्मप्रचार गरे बापत राणाहरूले देश निकाला गरेको थियो। उहाँको अवसानसँगै एउटा जीवित इतिहासकै अवसान भएको छ।

डा. कविताराम श्रेष्ठ
लुम्बिनी कपिलवस्तु, दिवस विश्व सल्लाहकार

नेपालको थेरवादी बुद्धसासन, उत्थान, संरक्षण गर्नमा आजीवन समर्पित पूज्य गुरुवर, आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर पूज्य भन्ते, तपाईंको दिवंगतले नेपालको थेरवादी बुद्धधर्मलाई ठूलो क्षति पुगेको छ । शीलवान, गुणवान, गम्भीर बुद्धधर्मका ज्ञाता करुणावान गुणले युक्त हनुभएका भन्तेज्यूको अपूरणीय क्षति धेरै वर्षसम्म व्यहोर्नु पर्नेछ । गुरुवर भन्तेज्यूको निर्वाणको कामना गर्दछु ।

भिक्षु सोभित महास्थविर, गणमहाविहार, काठमाडौं ।

श्रद्धेय भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर वि.सं. १९९० सालय यल, पूच्वा, रक्षेश्वर महाविहारय शुभ चुडाकर्म याना विज्याना तानसेन पाल्याय जन्मजुया विज्यामह यल रक्षेश्वर महाविहार देगः जिर्णोद्वार लिपा उद्घाटन याना विज्यागु खः । वसपोलयात दुनुगर्लनिसे भावपूर्ण श्रद्धाञ्जलि नापं निर्वाण कामना यानाचवना । वसपोल पूज्य गुरु भिंगु थासय बास लायेमाः ।

नेपाल सुनचाँदी व्यवसायी संघ, यल
अध्यक्ष रुपकुमार शाक्य, रक्षेश्वर महाविहार, उपाध्यक्ष

श्रद्धेय त्रिपिटकाचार्य संघउपनायक भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर भन्तेज्यू यहि फागुन १४ गते असामयिक निधन हनुभएको खबरले अत्यन्त दुःखित भएको छु । हाम्रो पारिवारिक परिवार संघ बाल्यकालदेखि नै अति नजिक हनुभएका आनन्द विहारमै बालसखाहरुसंग खेली हुर्कनुभएका दाजु प्रेममान शाक्य संगसंगै अध्ययन गरेका भिक्षु कुमार भन्तेज्यूलाई पाल्या तानसेनले कहिल्यै भुल्न सकिदैन । अतः उहाँको निर्वाण कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं ।

देवेन्द्रमान शाक्य, तानसेन भिमसेन टोल

भन्ते कुमारया निर्वाण भिक्षु संघया छगू युगया अन्त खः ।

तीर्थराम डंगोल, सभासद

कुमार काश्यप भिक्षु- नेपालभाषा आन्दोलनय भिक्षुगणपिसं याना वंगु आन्दोलनयन छमह सशक्त व्यक्ति मदया छगू इतिहासया अन्त जूगु दु । शरीरया अन्त जूसानं छपिसं याना विज्यागु नेपालभाषा आन्दोलन इतिहास गुबले लोमंकी मखु । उकी नेपालभाषा आन्दोलनकारी छपिन्त अमर भाःपीगु दु ।

डा. चुन्दा वज्राचार्य, नेपालभाषा अधिकार कर्मी

बुद्धशासनया नितिं नेपालय अद्वितीय योगदान वियाविज्याःमह ज्ञानी, विरतमह विद्वान बौद्ध भिक्षु नेपाःया बुद्धशासनया नितिं ऐतिहासिक व्यक्तित्व खः । थेरवाद बुद्धशासन संकटय वनीगु खंकाः चर्वापनिगु नितिं वसपोल तःधमह प्रेरणादायी व्यक्तित्व खः । वसपोल मदे धुंकाः नं थेरवाद बुद्धशासन न्ह्याकेत वसपोलया प्रेरणा ल्यना हे चवनी । वसपोलया चीर शान्तिया कामना ।

- शाक्य सुरेन

वय्कपाखे नैतिक शिक्षाया क्लास कायेखीपि छु स्कूलया मस्तमध्ये भाग्यमानीमह छमह जि नं खः ।

प्रबोधवीरसिं कंसाकार, केल त्वाः

कुमार भन्ते आनन्द कुटी विहार व आनन्द कुटी स्कूलय न्ह्यावले स्वानाचवनी ।

रमेशरत्न स्थापित, कालिमाटी

स्कूलया विद्यार्थी व भन्तेया शिष्य

संघउपनायक, त्रिपिटकाचार्य पूज्यपाद कुमार भन्ते, वसपोल नेपाः देय्या बुद्धशिक्षाया जीवित प्रतिस्वरुप जुया सकल नेवाःमि, नेपा-मि तय हित, सुख, शान्ति कामना यासें, सकल प्राणी पिनिगु हित चिते याना विज्यामह, छमह महान व्यक्तित्व खः । वय्क नं सकल मनूयात भिं-मनै जुईत इनाप यानादिल । वय्कया “दशपारमिता” सफूपाखे सकल भिं-प्राणी, भिं-मनू हे बोधिसत्व तयेगु रुप खः, त्वाथः खः धयागु जिवित उदाहरण विया मनू तयत सरल ज्ञान वियादिल । वय्कः वसपोल यात निर्वाण कामना याना ।

डा. भगवान दास मानन्धर

सह-प्राध्यापक, रामपुर क्याम्पस

नेपाःयाः बौद्ध ताराया अस्तु जूगुलिं तःधंगु दुःख ताल ।

जोनकाजी तुलाधर, भोटाहिटी

जुल अन्त छगू युग, धर्म थेर वाद थने ।

कुमार भन्ते श्रद्धेय, चवनी लुमन्ति मनय् ।

शान्तरत्न शाक्य

We have lost one of the pillars of Theravada Buddhist Bhantes. I remember my association with Bhante from 1942 in Saranath, then 1946-1950 in Sri Lanka and then in Kathmandu till the lost few days of his life. I have known him from my childhood so I feel as it one of my parents has also left me.

Vimla Bajracharya, Swayambhu

I am very sudden by the demise of one of the revered Bhikhu in Nepal; I have known him for more than 30 yrs. His guidance will be humbled though out my life. May his soul rest in peace and attain NIRVANA.

Satendra Siddhi & family Chaunni